

<p>Nazwa projektu Projekt ustawy o zmianie ustawy o ochronie przyrody oraz niektórych innych ustaw</p> <p>Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące Ministerstwo Klimatu i Środowiska</p> <p>Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu Mikołaj Dorożala Podsekretarz Stanu, Główny Konserwator Przyrody</p> <p>Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu Piotr Kropiński, tel. 539-142-970, e-mail: piotr.kropinski@klimat.gov.pl Zastępca Dyrektora Departamentu Ochrony Przyrody</p> <p>Maja Kosieradzka-Arabik, tel. 532-518-265, e-mail: maja.kosieradzka-arabik@klimat.gov.pl Naczelnik Wydziału ds. Środowiska</p>	<p>Data sporządzenia 20.03.2026 r.</p> <p>Źródło: Inne</p> <p>Nr w wykazie prac: UD233</p>
---	---

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Projekt ustawy o zmianie ustawy o ochronie przyrody oraz niektórych innych ustaw ma na celu wyeliminowanie problemów zidentyfikowanych w trakcie stosowania przepisów zmienianych ustaw, w czterech obszarach tematycznych:

- przepisów regulujących zasady funkcjonowania i tworzenia form ochrony przyrody.
- przepisów regulujących szczegółowe zasady funkcjonowania parków narodowych;
- przepisów regulujących zasady monitoringu przyrodniczego i sprawozdawania się Polski z wykonania środków podjętych na podstawie dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (dalej: „dyrektywy ptasiej”) oraz dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (dalej „dyrektywy siedliskowej”);
- przepisów dotyczących ochrony dzikiej flory i fauny regulowanych przepisami Konwencji o międzynarodowym handlu dzikimi zwierzętami i roślinami gatunków zagrożonych wyginięciem, sporządzonej w Waszyngtonie dnia 3 marca 1973 r. (dalej: „CITES”).

ZASADY FUNKCJONOWANIA I TWORZENIA FORM OCHRONY PRZYRODY

W części dotyczącej przepisów regulujących zasady tworzenia i funkcjonowania form ochrony przyrody obecne regulacje zawarte w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (dalej „ustawa o ochronie przyrody”) nie zapewniają wystarczająco skutecznych narzędzi ochrony przyrody. Szereg rozwiązań obowiązuje od ponad 20 lat i nie był przedmiotem weryfikacji i uaktualnienia od czasu wejścia w życie ustawy. Część rozwiązań okazała się w praktyce niewystarczająca lub nie pozwala na skuteczne zarządzanie i ochronę obszarów chronionych.

W projekcie ustawy zaproponowano dokonanie zmian w ramach szeregu niżej wymienionych obszarów dotyczących ochrony przyrody. Celem nadrzędnym jest usprawnienie realizacji obowiązków w tym zakresie, w tym realizacji zobowiązań wynikających z prawa unijnego.

Projekt ustawy adresuje następujące problematyczne obszary ustawy o ochronie przyrody:

- 1) Reżim ochronny parków narodowych i rezerwatów przyrody.

Ustawa o ochronie przyrody zawiera katalog zakazów obowiązujących w parkach narodowych i rezerwach przyrody, a także wprowadza system zezwoleń zwalniających z tych zakazów wydawanych odpowiednio przez ministra właściwego do spraw środowiska w przypadku parków narodowych oraz Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska (dalej: „GDOŚ”) i regionalnych dyrektorów ochrony środowiska (dalej: „RDOŚ”) w przypadku rezerwatów przyrody.

Obecne przepisy umożliwiają dopuszczenie polowań w rezerwach przyrody, choć nie jest zasadne utrzymanie w ustawie takiej możliwości – zgodnie z definicją określoną w art. 13 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody, rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi, a dopuszczenie polowań wpływa na przebieg naturalnych procesów. W rezerwach przyrody jest chroniona całość środowiska przyrodniczego wraz z występującymi na jego terenie zwierzętami, dlatego też dopuszczenie na tych obszarach możliwości polowań stoi w sprzeczności z ideą tej formy ochrony przyrody. Polowanie, a zwłaszcza polowanie zbiorowe, oznacza penetrację terenu rezerwatu przez myśliwych i psy, co generuje hałas i może powodować niszczenie stanowisk cennych roślin, ale przede wszystkim skutkuje płoszeniem i niepokojeniem zwierząt, co ma istotny negatywny wpływ na ich funkcjonowanie w środowisku. W wypadku ptaków oznacza to dla przykładu zmianę aktywności dobowej, zmianę proporcji czasu odpoczynku do stanu wzmożonego czuwania, uniemożliwianie korzystania z żerowisk i noclegowisk, rozbicie par lęgowych.

Jednocześnie katalog zakazów wymaga doprecyzowania i przerehabilitowania w celu uniknięcia obecnych wątpliwości oraz umożliwienia elastycznego podejścia do zakazów. Rewizji wymaga kwestia zwolnienia z zakazów dla obszarów parków narodowych i rezerwatów przyrody objętych ochroną krajobrazową – obecnie zwolnienie to jest bezwarunkowe i obowiązuje z mocy prawa nawet w przypadku najważniejszych zakazów, jak zakaz budowy – powyższe oznacza, że dany teren parku narodowego może mieć mniejszy reżim ochronny niż łagodniejsze formy ochrony przyrody, np. obszar chronionego krajobrazu. Uporządkowania wymaga także kwestia relacji między niektórymi przepisami ustawy o ochronie przyrody a przepisami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Dodatkowo uregulowania wymagają kwestie dotyczące udostępniania rezerwatów przyrody, ponieważ obecne brzmienie ustawy jest w tym zakresie niewystarczające, przede wszystkim nie daje podstaw do wydania aktu powszechnie obowiązującego w tej sprawie.

2) Wyznaczanie parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu.

Obecne regulacje ustawy przewidują uzgodnienie uchwał w sprawie parków krajobrazowych oraz obszarów chronionego krajobrazu przez rady gmin. Rozwiązanie to powoduje paraliż procesu legislacyjnego i należy je uznać za dające zbyt duże uprawnienie samorządu lokalnego względem samorządu wojewódzkiego, który tym samym podlega nadmiernemu ograniczeniu. W szczególności mimo ograniczonego katalogu przypadków umożliwiających radom gmin odmowę uzgodnienia projektu uchwały wyłącznie w przypadku, gdy przyjęcie uchwały prowadziło do ograniczenia możliwości rozwojowych gmin, w praktyce rady gmin nadużywają tej możliwości i odmawiają uzgodnienia bez podstaw merytorycznych. Często uzasadnienie do uchwały odmawiającej uzgodnienia jest lakoniczne i nacechowane brakiem znajomości przepisów. Przykładem może być nieuzgodnienie przez gminę Rzgów oraz gminę Zagórów (treści uzasadnienia tożsame – identyczne) projektu uchwały w sprawie Nadwarciańskiego Parku Krajobrazowego. W uzasadnieniu gminy wskazują, że „zapisy projektu uchwały w sprawie Nadwarciańskiego Parku Krajobrazowego są zbyt rygorystyczne, mogą skutkować negatywnymi opiniami RDOŚ w Poznaniu na etapie postępowań dotyczących ocen oddziaływania na środowisko [...]”, przy czym należy wskazać, że powyższe opinie dotyczyły projektu uchwały, która regulowała zasady ochrony parku, dla którego obecnie brak jest jakichkolwiek zakazów – tym samym park, mimo że istnieje jako forma ochrony przyrody, to jednak nie obowiązują na jego terenie żadne ograniczenia, tym samym nie pełni żadnej roli ochronnej. Projekt uchwały przewidywał wprowadzenie na terenie parku zakazów, zgodnie z art. 17 ustawy o ochronie przyrody, jednak postawa obu gmin skutkuje brakiem możliwości przyjęcia uchwały, a tym samym uniemożliwia wypełnienie zobowiązań ustawowych dotyczących ochrony przyrody i krajobrazu przez samorząd wojewódzki. Powyższy problem dotyczy także obszarów chronionego krajobrazu – przykładowo w województwie wielkopolskim funkcjonują 34 obszary chronionego krajobrazu, jednak większość z nich nie ma aktualnie obowiązującego aktu regulującego ich status i reżim ochronny, a nawet ich granice, ponieważ gminy blokują przyjmowanie uchwał w sprawie tych obszarów. W procesie uzgodnieniowym bardzo często żądania gminy dotyczą wyłączenia z granic obszaru chronionego krajobrazu konkretnych terenów – często zlokalizowanych wewnątrz granic obszaru – powołując się na potrzebę realizacji ustaleń studium oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy, pomimo że konstrukcja uchwały (wprowadzone odstępstwa od zakazów) umożliwia swobodne gospodarowanie na danym terenie zgodnie z ustaleniami dokumentów planistycznych. Wyłączenie z granic obszaru chronionego krajobrazu części jego terenów jest równoznaczne ze zmniejszeniem formy ochrony przyrody w tym miejscu, a zgodnie z ustawą o ochronie przyrody likwidacja lub zmniejszenie obszaru chronionego krajobrazu

następuje wyłącznie z powodu bezpowrotnej utraty wyróżniającego się krajobrazu o zróżnicowanych ekosystemach i możliwości zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem, co nie ma miejsca w tych przypadkach. Przykładem takiej sytuacji jest choćby nieuzgodnienie uchwały w sprawie obszaru chronionego krajobrazu Dolina Welną i Rynna Gołaniecko-Wągrowiecka.

Tym samym proponowana zmiana przyczyni się do lepszej ochrony walorów przyrodniczych i krajobrazowych, w szczególności umożliwiając uregulowanie reżimu ochronnego we wszystkich parkach krajobrazowych i obszarach chronionego krajobrazu, gdzie do tej pory nie udało się tego dokonać. Powyższe oznaczać będzie dodatkowe ograniczenia dla rozwoju niekontrolowanej zabudowy oraz ograniczenia w przekształcaniu terenu ww. obszarów chronionych przez zakaz zmiany rzeźby terenu czy zakaz zmiany stosunków wodnych – należy jednak wskazać, że uciążliwość zakazów możliwych do wprowadzenia na terenie ww. form ochrony nie jest duża i często współgra z innymi ograniczeniami wynikającymi z przepisów odrębnych, w szczególności z zakresu planowania przestrzennego. Jednocześnie, biorąc pod uwagę, reformę planowania przestrzennego i ograniczenie roli decyzji o warunkach zabudowy, należy wskazać, że wprowadzenie zakazów nie będzie aż tak dotkliwie – dokumenty planistyczne, tj. plany ogólne i plany miejscowe ocenia się bowiem nie tylko pod kątem zgodności z zakazami obowiązującymi w danym obszarze, ale pod kątem wpływu na przyrodę i krajobraz danego obszaru, dlatego i tak (niezależnie od wprowadzonych na danym obszarze zakazów) muszą uwzględniać konieczność ochrony walorów przyrodniczych i krajobrazowych danego obszaru chronionego.

Dodatkowo przepisy dotyczące parków krajobrazowych oraz obszarów chronionego krajobrazu wymagają doprecyzowania i uspoźnienia m.in. w kwestiach dotyczących zakresu uchwał. Ponadto obecnie brak jest przesłanki likwidacji ww. form ochrony przyrody w przypadku utworzenia wyższych form jak park narodowy w przypadku parku krajobrazowego czy park narodowy albo park krajobrazowy w przypadku obszaru chronionego krajobrazu.

3) Reżim ochronny parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu.

Ustawa o ochronie przyrody zawiera katalogi zakazów możliwych do wprowadzenia na terenie parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu, a także ustawowych odstępstw od tych zakazów. Katalog zakazów wymaga doprecyzowania i przerehabilitowania w celu uniknięcia obecnych wątpliwości oraz umożliwienia elastycznego podejścia do zakazów. Jednym z wątpliwych zakazów jest m.in. zakaz zabijania dziko występujących zwierząt, który dotyczy także bezkręgowców, a więc interpretowany wprost oznaczałby zakaz zabijania komarów, much itp. Z kolei w zakresie zwierząt chronionych oraz kręgowych, zakaz ten dubluje *de facto* inne regulacje, tj. zakazy wynikające z przepisów dotyczących ochrony gatunkowej czy ustawy o ochronie zwierząt. Obecnie obowiązujące przepisy ustawy o ochronie przyrody umożliwiają wprowadzenie na terenie parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu m.in. zakazu budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych, a także zasięgu lustra wody w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących przy normalnym poziomie piętrzenia określonym w pozwoleniu wodnoprawnym, pozwalając także określać odległości mniejsze niż 100 m, w sposób prowadzący do zwiększenia swobody w zakresie zagospodarowania i użytkowania terenu. Niemniej w praktyce organy właściwe do ustalania reżimu ochronnego parków krajobrazowych (sejmiki województw) w wielu przypadkach wprowadziły ten zakaz na terenie całego parku krajobrazowego i w maksymalnym zakresie. Powyższe powoduje nadmierne ograniczenia w prawie korzystania z nieruchomości, zwłaszcza gdy uniemożliwia uzupełnienie zabudowy na terenie już zabudowanym, a także odbudowy obiektów budowlanych zniszczonych w wyniku zdarzeń losowych, w szczególności działania siły wyższej. Jednocześnie obecne regulacje, w tym możliwość tworzenia stref ochrony krajobrazu, nie są wystarczające dla efektywnej ochrony przyrody w parkach krajobrazowych i obszarach chronionego krajobrazu, dlatego konieczne są dodatkowe narzędzia w tym zakresie, wzorowane na tych już istniejących. Z uwagi na powyższe proponuje się umożliwienie tworzenia na ww. obszarach chronionych stref ochrony przyrody, analogicznie jak strefy ochrony krajobrazu.

4) Planowanie ochrony obszarów chronionych.

Obecnie przepisy ustawy o ochronie przyrody nie pozwalają na tworzenie planów ochrony dla obszarów chronionego krajobrazu, a regulacje dotyczące zakresu planów ochrony nie przewidują m.in. działań dotyczących monitoringu przyrody w obszarach chronionych. Przepisy ustawy wymagają doprecyzowania i uspoźnienia w tym zakresie. Dodatkowo dużym problemem jest brak możliwości określania działań ochronnych (ich lokalizacji) poza terenem danego obszaru – w szczególności problem ten dotyczy rezerwatów przyrody, które z uwagi na ograniczoną powierzchnię, często mogą wymagać podjęcia działań ochronnych poza swoimi granicami.

5) Wyznaczanie i planowanie ochrony obszarów Natura 2000.

W obecnym stanie prawnym system dotyczący wyznaczania i planowania ochrony obszarów Natura 2000 jest zbyt skomplikowany i utrudnia na prawidłowe wdrażanie wymogów prawa unijnego w tym zakresie.

Zgodnie z wymogami dyrektywy siedliskowej (art. 4 ust. 4) dla obszarów Natura 2000 konieczne jest określenie szczegółowych celów ochrony, przy czym z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wynika, że ustalenie celów ochrony jest niezbędnym warunkiem wstępnym w procesie wyznaczania obszarów oraz ustanowienia priorytetowych działań i środków ochronnych, przy czym nieprecyzyjnych i ogólnych celów nie można uznać za cele ochrony w rozumieniu dyrektywy siedliskowej (wyrok TSUE w sprawie C-849/19 Komisja przeciwko Grecji). Zgodnie z ustawą o ochronie przyrody cele ochrony obszarów Natura 2000 określa się w rozporządzeniach wyznaczających obszary Natura 2000 (art. 27a ust. 1), przy czym ze specyfiki tych aktów wynika, że cele te określane są bardzo ogólnie i są one właściwie powtórzeniem celów na poziomie ustawy o ochronie przyrody – celem ochrony jest utrzymanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono dany obszar Natura 2000. Biorąc pod uwagę naturalne zmiany przyrodnicze, liczbę (ponad 1000 obszarów) oraz poziom aktów wyznaczających (rozporządzenie ministra), nie ma możliwości, aby w obecnych aktach wyznaczających obszary Natura 2000 określać szczegółowe cele ochrony, zgodnie z wymogami dyrektywy. Dodatkowo obecny system dokumentów planistycznych ustanawianych na poziomie regionalnym także nie pozwala w pełni rozwiązać tego problemu.

Zgodnie z art. 28 ustawy o ochronie przyrody dla obszarów Natura 2000 mogą być tworzone plany zadań ochronnych (dalej: „PZO”), w których określa się m.in. cele działań ochronnych oraz same działania ochronne dla obszaru Natura 2000, przy czym cele działań ochronnych nie są tożsame z celami ochrony obszaru. Dodatkowo - w odniesieniu do terenów pokrywających się w całości lub w części z obszarem parku narodowego, rezerwatu przyrody lub parku krajobrazowego, a także pokrywających się w całości lub w części z obszarem będącym w zarządzie nadleśnictwa, dla którego ustanowiono plan urządzenia lasu - możliwe jest określenie celów działań ochronnych i samych działań ochronnych dla obszaru Natura 2000 w dokumentach planistycznych tworzonych odpowiednio dla parku narodowego, rezerwatu przyrody lub parku krajobrazowego (plany ochrony lub zadania ochronne), czy też dla nadleśnictwa (plany urządzenia lasu, dalej: „PUL”). Co więcej dla wybranych fragmentów obszaru Natura 2000 możliwe jest opracowanie odrębnego planu ochrony obszaru Natura 2000, o bardziej szczegółowym charakterze.

Tym samym dla jednego obszaru Natura 2000 może istnieć kilka dokumentów planistycznych ustanawianych przez różne podmioty, w różnym czasie i obejmujących różne fragmenty danego obszaru, zatem nie ma możliwości osiągnięcia jednolitego podejścia do obszaru. Przykładowo w przypadku PUL zagadnienie to dotyczy obecnie 131 obszarów Natura 2000 (ponad 10% obszarów), przy czym tylko dla 14 obszarów PUL zastępuje w całości PZO, dla 21 obszarów PUL obejmuje ponad 90% powierzchni obszaru, dla 77 obszarów PUL obejmuje między 10% a 89% powierzchni obszaru, a dla 19 obszarów Natura 2000 PUL jest dokumentem planistycznym w odniesieniu do mniej niż 10% powierzchni obszaru. Powyższe utrudnia nie tylko zarządzanie danym obszarem oraz sprawozdawczość w zakresie realizacji ochrony danego obszaru, ale także utrudnia uwzględnienie celów ochrony w toku oceny oddziaływania na obszar Natura 2000.

6) Ochrona gatunkowa.

Aktualnie azyl dla zwierząt może przetrzymywać oprócz gatunków CITES, gatunków chronionych i gatunków niebezpiecznych dla życia i zdrowia ludzi, także gatunki obce. Wśród gatunków obcych znajdują się inwazyjne gatunki obce stwarzające zagrożenie dla Unii albo dla Polski, a także inne, nierodzone gatunki jak króliki, chomiki syryjskie czy kawie domowe (świnki morskie). Może więc dochodzić do sytuacji, że w azylach dla zwierząt utworzonych na podstawie ustawy o ochronie przyrody będą przetrzymywane zwierzęta, które nie stanowią obecnie zagrożenia dla środowiska przyrodniczego i obiektywnie w takich obiektach nie powinny być przetrzymywane.

Pomimo licznych zakazów względem ochrony gatunkowej, obserwuje się regularne dokarmianie i wabienie wilków i niedźwiedzi w celu wykonywania zwierzętom komercyjnych zdjęć. Ten proceder powoduje zmianę behawioru zwierząt, ich osvajanie się z człowiekiem i przyzwyczajanie do karmienia przez ludzi, co może powodować sytuacje niebezpieczne – zmniejszenie lęku przed człowiekiem i podchodzenie do gospodarstw w poszukiwaniu pożywienia. Powyższe uzasadnia potrzebę wzmocnienia przepisów w tym obszarze.

W chwili obecnej w przepisach ustawy o ochronie przyrody brak jest przesłanki pozwalającej na usunięcie gniazd ptasich we wszystkich sytuacjach, kiedy jest to niezbędne, a podejmowane działania pozostawałoby bez szkody dla gatunku. Aktualny stan prawny uniemożliwia przykładowo budowę budynku mieszkalnego, jeżeli taka inwestycja

więzałyby się z koniecznością usunięcia gniazda ptasiego. Ograniczenia te są więc niewspółmierne do wartości podlegającej ochronie.

W chwili obecnej możliwość dofinansowywania ośrodków rehabilitacji zwierząt uwzględnia tylko środki regionalnych dyrekcji ochrony środowiska, co powoduje, że inne podmioty, w tym samorządy, twierdzą, iż nie są uprawnione do finansowania takich działań, co stoi w sprzeczności z wolą ustawodawcy. Dotychczasowe dofinansowywanie mogło jedynie obejmować wyłącznie leczenie i rehabilitację, a więc nie uwzględniało szerszych potrzeb związanych z funkcjonowaniem takich ośrodków, co jest natomiast uwzględnione przy azylach dla zwierząt.

Obecne przepisy dotyczące odpowiedzialności za szkody wyrządzone przez zwierzęta gatunków chronionych: żubry, wilki, rysie, niedźwiedzie i bobry są niedostosowane do orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego: z dnia 3 lipca 2013 r., sygn. akt P 49/11 oraz z dnia 21 lipca 2014 r., sygn. akt K 36/13. W pierwszym z ww. orzeczeń, Trybunał orzekł, że art. 126 ust. 1 pkt 5 ustawy o ochronie przyrody w zakresie, w jakim ogranicza odpowiedzialność Skarbu Państwa za szkody wyrządzone przez bobry wyłącznie do szkód powstałych w gospodarstwie rolnym, leśnym lub rybackim, jest niezgodny z art. 32 ust. 1 oraz art. 64 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. W drugim z ww. orzeczeń Trybunał stwierdził, że (1) art. 126 ust. 1 pkt 1-4 ustawy o ochronie przyrody, w części obejmującej wyrazy „w uprawach, płodach rolnych lub w gospodarstwie leśnym”, „w pogłowiu zwierząt gospodarskich” i „w pasiekach, w pogłowiu zwierząt gospodarskich oraz w uprawach rolnych”, a także art. 126 ust. 4 ustawy o ochronie przyrody w zakresie, w jakim ogranicza grono podmiotów, które mogą współdziałać z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska, a na obszarze parku narodowego – z dyrektorem tego parku, co do sposobów zabezpieczania przed szkodami powodowanymi przez zwierzęta, o których mowa w ust. 1, do właścicieli lub użytkowników gospodarstw rolnych i leśnych oraz w zakresie, w jakim ogranicza mienie, które podlega zabezpieczeniu, są niezgodne z art. 32 ust. 1 oraz art. 64 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Odszkodowania za szkody wyrządzone w każdym rodzaju mienia są już obecnie wypłacane. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 8 lutego 2018 r. w sprawie szacowania szkód wyrządzonych przez niektóre gatunki zwierząt objęte ochroną gatunkową określa tryb postępowania przy szacowaniu szkód, sposób wypłaty odszkodowań za szkody; wzory dokumentów dotyczących szacowania szkód i wyliczania odszkodowań za szkody; terminy zgłoszenia i szacowania szkody.

Punktem wyjścia przy rozpatrywaniu wniosków o odszkodowanie za wyrządzone szkody jest odpowiednie zakwalifikowanie danej indywidualnej szkody jako szkody w odpowiednim rodzaju mienia. Prawidłowe zakwalifikowanie rodzaju szkody determinuje użycie później właściwych wzorów protokołów oględzin szkody i formularzy szacowania szkody określonych w ww. rozporządzeniu. Jeżeli wskazana we wniosku o odszkodowanie szkoda nie jest szkodą: w użytkach zielonych, w uprawach lub płodach rolnych, w roślinach sadowniczych, w powierzchni gruntów, w drzewostanach, w których wartość rynkowa utraconych sortymentów jest wyższa od kosztów poniesionych na założenie i pielęgnację drzewostanu, oraz w zadrzewieniach i pojedynczych drzewach, w uprawach leśnych i młodych drzewostanach, w których wartość rynkowa utraconych sortymentów jest niższa lub równa kosztom poniesionym na założenie i pielęgnację drzewostanu, w odniesieniu do zwierząt, w pasiekach, w gospodarstwie rybackim, wówczas taką szkodę należy potraktować jako szkodę inną niż wymienioną powyżej. Odszkodowania w innym rodzaju mienia wypłacane są między innymi za szkody w krzewach i drzewach ozdobnych, elementach infrastruktury (drogi, chodniki, ogrodzenia), urządzeniach wodnych, pojazdach (ciągniki).

Dotychczasowe, enumeratywnie wyliczone w art. 126 ust. 6 ustawy o ochronie przyrody sytuacje, kiedy odszkodowanie za szkody wyrządzone przez ww. zwierzęta gatunków chronionych nie przysługuje, okazują się niewystarczające i odnotowuje się potrzebę zwiększenia racjonalizacji odpowiedzialności Skarbu Państwa za ww. szkody. Jednocześnie istniejąca regulacja odnośnie do braku wypłaty odszkodowań za szkody wyrządzone przez wilki, niedźwiedzie lub rysie w pogłowiu zwierząt gospodarskich pozostawionych, w okresie od zachodu do wschodu słońca, bez bezpośredniej opieki, w opinii wielu poszkodowanych jest zbyt rygorystyczna i niedostosowana do aktualnych możliwości technicznych i organizacyjnych.

7) Odpowiedzialność za naruszenie zakazów odnoszących się do form ochrony przyrody.

W obecnym stanie prawnym brak jest przepisów umożliwiających skuteczne przeciwdziałanie tego rodzaju działaniom w trybie administracyjnym, a przepisy karne w tym zakresie są nieskuteczne. Przykładowo w latach 2008-2013, na 404 sprawy zgłoszone przez regionalnych dyrektorów ochrony środowiska do organów ścigania, nałożono 4 mandaty, zastosowano 3 pouczenia, a jedynie 67 spraw (16,5%) przekazano do sądu. Wśród spraw przekazanych do sądu, tylko 13 zakończyło się orzeczeniem winy i nałożeniem kary grzywny. Stopniowo zwiększa

się odsetek spraw, które po ujawnieniu przez Policję kończą się wnioskiem o ukaranie grzywną, niemniej spraw tych jest poniżej 10% rocznie.

8) Realizacja działań związanych z ochroną przyrody na gruntach prywatnych.

Zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody, dbałość o przyrodę będącą dziedzictwem i bogactwem narodowym jest obowiązkiem nie tylko organów administracji publicznej, ale wszystkich osób prawnych i innych jednostek organizacyjnych oraz osób fizycznych. Jednocześnie w praktyce organy ochrony przyrody spotykają się często z problemami ze strony prywatnych właścicieli nieruchomości przy realizowaniu podstawowych swoich obowiązków związanych m.in. z gromadzeniem danych o walorach przyrodniczych czy prowadzeniem monitoringu przyrodniczego. Problematyczne jest także wykonywanie działań z zakresu ochrony czynnej, zwłaszcza w przypadku nieuregulowanego lub nieujawnionego stanu prawnego nieruchomości.

9) Wyznaczanie obszarów chronionych na wniosek właściciela.

Obecnie ustawa nie daje możliwości tworzenia obszarów chronionych na wniosek właściciela nieruchomości. Organizacje pozarządowe działające na rzecz ochrony przyrody od wielu lat postulują konieczność zmian w tym zakresie i wprowadzenie mechanizmów promujących tworzenie obszarów chronionych na gruntach prywatnych z inicjatywy ich właścicieli.

10) Sprawowanie nadzoru nad obszarami chronionymi.

Zgodnie z obecnym brzmieniem przepisów ustawy o ochronie przyrody, sprawującego nadzór nad rezerwatami przyrody, parkiem krajobrazowym, obszarem chronionego krajobrazu czy np. użytkiem ekologicznym należy określić w akcie wyznaczającym dany obszar chroniony. Powyższe sugeruje zatem, że sprawującym nadzór może być inny podmiot niż podmiot ustawowo upoważniony do utworzenia takiego obszaru, co skutkuje, szczególnie w przypadku gminnych form ochrony przyrody, próbami wskazywania jako sprawujących nadzór np. nadleśnictw lub innych podmiotów. Z kolei w przypadku obszarów morskich problematyczny jest podział nadzoru nad obszarami Natura 2000 na regionalnych dyrektorów ochrony środowiska i dyrektorów urzędów morskich, zwłaszcza w przypadku obszarów częściowo lądowych a częściowo położonych na terenie obszaru morskiego. Powyższe prowadzi do sztucznego podziału obszarów Natura 2000, wbrew uwarunkowaniom naturalnym i procesom ekologicznym, które w tych obszarach zachodzą. Powoduje to problemy z zarządzaniem obszarami Natura 2000, w tym z określaniem celów ochrony i środków ochrony dla obszarów, a w szczególności utrudnia finansowanie i realizację działań ochronnych obszarów.

11) Ochrona korytarzy ekologicznych.

Istniejące rozwiązania ustawowe są niewystarczające dla ochrony korytarzy ekologicznych. Poza definicją korytarza ekologicznego ustawa właściwie nie określa żadnych instrumentów ich ochrony, co jest szczególnie problematyczne w kontekście postępującej fragmentacji środowiska przyrodniczego w związku z budową infrastruktury transportowej oraz zabudowy terenów do tej pory niezabudowanych. W szczególności ustawa nie daje podstaw do obejmowania ochroną nawet miejsc kluczowych dla drożności korytarzy, jak np. teren wokół przejść dla zwierząt. Powyższe prowadzi do sytuacji, gdy dojście do wybudowanego ze środków publicznych przejścia drogowego może zostać zabudowane na skutek chaotycznego rozwoju zabudowy mieszkaniowej, usługowej lub przemysłowej. W efekcie zrealizowana wysokim kosztem inwestycja publiczna mająca na celu ochronę przyrody nie spełnia swojej funkcji.

12) Rejestry form ochrony przyrody.

Ustawa o ochronie przyrody przewiduje prowadzenie 17 rejestrów form ochrony przyrody, tj. centralnego rejestru form ochrony przyrody, który prowadzi Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska, oraz 16 rejestrów prowadzonych przez regionalnych dyrektorów ochrony środowiska. Na obecnym poziomie rozwoju technologicznego (systemy teleinformatyczne) nie istnieje uzasadnienie do prowadzenia 17 odrębnych rejestrów form ochrony przyrody – wystarczy jeden centralny, prowadzony przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska. Ponadto, na podstawie wieloletnich doświadczeń Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, dane z rejestrów regionalnych nie są zbieżne z danymi w Centralnym Rejestrze Form Ochrony Przyrody oraz z danymi publikowanymi przez Główny Urząd Statystyczny, tym bardziej więc nie ma zasadności ich dalszego prowadzenia. Rozwiązanie to jest zbędne i prowadzi do dublowania danych, a także wprowadza ryzyko niespójności danych między rejestrami. Jednocześnie aktualizacji wymagają przepisy dotyczące przekazywania danych do rejestru centralnego - obecnie nie ma obowiązku zgłaszania aktów o powiększeniu, zmniejszeniu i likwidacji, co uniemożliwia poprawne prowadzenie Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody. Na potrzebę nowelizacji tego przepisu zwrócił również uwagę Prezes Najwyższej Izby Kontroli we wnioskach z kontroli „Lokalne formy ochrony” (Nr ewid.

197/2017/P/17/049/KSI). Jednocześnie z uwagi na dostępność aktów dotyczących form ochrony przyrody w elektronicznych dziennikach urzędowych nie ma potrzeby przekazywania kopii aktów.

13) Kompetencje i zadania dyrektorów parków krajobrazowych i Służb Parku Krajobrazowego.

Obecne regulacje dotyczące zadań dyrektora parku krajobrazowego wymagają doprecyzowania i aktualizacji w związku m.in. z potrzebami w tym zakresie zgłaszanymi przez Porozumienie Parków Krajobrazowych Polski. Jako obszary problemowe Porozumienie identyfikuje np. wskazanie w art. 105 ustawy o ochronie przyrody, że do zadań dyrektora parku krajobrazowego należy współdziałanie nie tylko w zakresie ochrony przyrody, ale także walorów krajobrazowych oraz wartości historycznych i kulturowych parku krajobrazowego i jednocześnie przyznanie uprawnień strony w postępowaniach administracyjnych dotyczących parków krajobrazowych lub ich otulin w przypadku m.in. zezwolenia na usunięcie drzewa lub krzewu oraz decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach – wydawanych na podstawie ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Dodatkowo postulaty dotyczą doprecyzowania kompetencji określonych w art. 107, przez wskazanie, że do zadań tych należy w pierwszej kolejności ochrona przyrody w granicach parku krajobrazowego i jego otulin czy też prowadzenie edukacji ekologicznej, a nie edukacji przyrodniczej w szkołach i wśród miejscowego społeczeństwa, jak wskazuje obecne brzmienie tego przepisu.

14) Organy opiniodawczo-doradcze w zakresie ochrony przyrody.

Obecne regulacje dotyczące powoływania i funkcjonowania rad są niespójne (zawierają różne regulacje dla różnych rad, powoływanych na podstawie ustawy) i wymagają doprecyzowania w celu usunięcia wątpliwości interpretacyjnych.

15) Ujednoczenie zasad określania treści aktów w sprawie form ochrony przyrody.

Obecnie brak jest regulacji dotyczących technicznej strony określania treści aktów w sprawie form ochrony przyrody, w szczególności sposobu określania powierzchni, położenia oraz przebiegu granic tych form. W tym zakresie obowiązują jedynie Wytyczne Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska dotyczące rezerwatów przyrody oraz form, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 3-9 ustawy o ochronie przyrody. Jednocześnie przy postępującej cyfryzacji usług publicznych kluczowe jest, aby także dane dotyczące form ochrony przyrody były ze sobą spójne i uwzględniały wymogi w tym zakresie wynikające z regulacji dotyczących zasad tworzenia oraz użytkowania infrastruktury informacji przestrzennej.

PARKI NARODOWE

W części dotyczącej parków narodowych projektowane zmiany mają na celu w szczególności:

- 1) doprecyzowanie przepisów w zakresie wymagań i kompetencji dotyczących dyrektora parku narodowego;
- 2) wprowadzenie zmian i doprecyzowanie zasad gospodarowania nieruchomościami przez parki narodowe, w tym doszczegółowienie przepisów w zakresie pierwokupów nieruchomości, zmiany w zakresie rozporządzania w trybie przetargowym (przetargi ograniczone);
- 3) zmiany regulacji dotyczących zasad pobierania opłat za wstęp i udostępnianie obszaru parku narodowego;
- 4) wprowadzenie kompleksowych regulacji dotyczących funkcjonowania Służby Parku Narodowego – Straży Parku (kompetencje, uprawnienia, obowiązki), w tym odnoszące się do dodania bądź zmiany delegacji do określenia w formie rozporządzeń sposobów funkcjonowania Straży Parku, sposobów przechowywania i ewidencjonowania broni oraz środków przymusu bezpośredniego oraz umundurowania dla pracowników Służb Parków Narodowych.

MONITORING PRZYRODNICZY I SPRAWOZDAWCZOŚĆ

W części dotyczącej przepisów określających zakres monitoringu przyrodniczego celem projektowanych zmian jest ograniczenie wątpliwości co do zakresu monitoringu prowadzonego w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Modyfikacja przepisu pozwala zapewnić Głównemu Inspektorowi Ochrony Środowiska pełną decyzyjność w kwestii wyboru gatunków i siedlisk do monitorowania, co pozwoli na skuteczniejsze i bardziej racjonalne wykorzystanie dostępnych zasobów.

W projekcie ustawy przewidziano ponadto dodanie przepisów regulujących zasady sprawozdawania się Polski z wykonania środków podjętych na podstawie dyrektywy ptasiej i siedliskowej jak również przepisów

wskazujących organ odpowiedzialny za zarządzanie i udostępnianie sprawozdawanych danych zgodnie z dyrektywą 2007/2/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 14 marca 2007 r. ustanawiającą infrastrukturę informacji przestrzennej we Wspólnocie Europejskiej, zwaną dalej „dyrektywą INSPIRE” oraz rozporządzeniem wykonawczym Komisji (UE) 2023/138 z dnia 21 grudnia 2022 r. ustanawiającym wykaz szczególnych zbiorów danych o wysokiej wartości oraz warunki ich publikacji i ponownego wykorzystania, zwanym dalej „rozporządzeniem Komisji 2023/138”. Dotychczas w prawodawstwie krajowym nie uregulowano sposobu opracowywania ww. sprawozdań ani też nie wskazano jednoznacznie jednostki odpowiedzialnej za koordynację sporządzania sprawozdań i ich przekazywanie do Komisji Europejskiej jak również późniejsze udostępnianie. Do tej pory złożono dwa sprawozdania z wdrażania dyrektywy ptasiej oraz trzy sprawozdania z wdrażania dyrektywy siedliskowej. Opracowywanie sprawozdań w 2007 r. koordynowało Ministerstwo Środowiska, w 2013 r. i 2014 r. – Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska, natomiast w 2019 r. – Główny Inspektor Ochrony Środowiska. W 2023 r. do koordynacji sprawozdań za okres 2019-2024 (składanych w 2025 r.) został ponownie wyznaczony, przez Ministra Klimatu i Środowiska, Główny Inspektor Ochrony Środowiska. Do opracowania przedmiotowych sprawozdań konieczne jest zgromadzenie, przetworzenie i zintegrowanie szerokiego zakresu danych na temat siedlisk przyrodniczych i gatunków chronionych dyrektywami, w których posiadaniu są bardzo różne jednostki i organy ochrony przyrody. Należy wyjaśnić, że sprawozdania są opracowywane zgodnie z wytycznymi Komisji Europejskiej, które są dostępne na portalach referencyjnych dot. danej dyrektywy, tj. przypadku sprawozdania z dyrektywy siedliskowej na stronie: https://cdr.eionet.europa.eu/help/habitats_art17 a w przypadku sprawozdania z dyrektywy ptasiej na stronie: https://cdr.eionet.europa.eu/help/birds_art12. Brak wskazania organu odpowiedzialnego za koordynację sporządzania sprawozdań oraz rozproszenie i niekompatybilność danych wymaganych w sprawozdaniu, gromadzonych przez poszczególne podmioty, znacząco komplikuje proces opracowywania sprawozdań i negatywnie wpływa na ich jakość oraz prowadzi do opóźnień w realizacji obowiązków sprawozdawczych. Koordynacja sporządzania sprawozdań przez organ wskazywany przez ministra właściwego do spraw środowiska jednorazowo i bez podstawy prawnej w ostatnich latach negatywnie wpływało na proces gromadzenia danych i generowało spór kompetencyjny pomiędzy organami gromadzącymi dane z zakresu różnorodności biologicznej o zakres odpowiedzialności za poszczególne sekcje sprawozdań składanych do KE. Brak jednoznacznego wskazania organu odpowiedzialnego za koordynację sprawozdawczości z dyrektywy ptasiej i siedliskowej skutkuje niejasnym podziałem kompetencji i trudnością w ustaleniu podmiotu odpowiedzialnego za zarządzanie i udostępnianie raportowanych zbiorów danych zgodnie z dyrektywą INSPIRE, a także z rozporządzeniem 2023/138.

Na potrzebę rozwiązania opisanych wyżej problemów zwrócił również uwagę Prezes Najwyższej Izby Kontroli we wnioskach z kontroli „Planowanie i realizacja monitoringu przyrody” (Nr ewid. 119/2023/P/23/040/KSI).

CITES

W części dotyczącej regulacji CITES, projektowane zmiany mają prowadzić do implementacji rozwiązań mających na celu efektywniejsze wdrażanie przepisów w Polsce i ich bardziej transparentne stosowanie. Obszary objęte projektowanymi zmianami dotyczą w szczególności problemów:

- 1) zbyt szerokiego i nieelastycznego zakresu rejestracji zwierząt gatunków objętych CITES, skutkującego brakiem efektywności systemu ewidencji wybranych gatunków CITES w Polsce, niepotrzebnym angażowaniem czasu i środków finansowych (zarówno urzędów jak i właścicieli zwierząt) na kwestie nie mające przełożenia na ochronę tych gatunków;
- 2) dokumentowania i monitorowania obrotu okazami CITES i egzekwowania przepisów w tym zakresie, co w obecnym kształcie przepisów nie jest w pełni efektywne, m.in. z uwagi na brak wiarygodności kopii dokumentów, które nie są poświadczane urzędowo, brak uregulowań dot. potwierdzania pochodzenia roślin gatunków CITES z uprawy, oraz brak narzędzi do efektywnej kontroli legalności okazów CITES (Policja zajmuje się zwalczaniem przestępczości, lecz nie kontrolą rynku);
- 3) niewystarczająco uregulowanej rejestracji podmiotów prowadzących działalność w zakresie produkcji i obrotu kawiorami, brak jest szczegółowych warunków znakowania opakowań podstawowych kawiorów produkowanego z ryb jesiostrokształtnych, zgodnie z Rezolucją Konferencji Stron CITES o jesiotrach: Resolution Conf. 12.7 (Rev. CoP16);
- 4) braku uporządkowania kwestii przestępstw i wykroczeń stypizowanych w ustawie o ochronie przyrody oraz braku zapewnienia ministrowi właściwemu ds. środowiska oraz organizacjom pozarządowym prowadzącym działalność statutową z zakresu ochrony przyrody możliwości wykonywania prawa pokrzywdzonego, jeżeli

w zakresie swego działania ujawniły przestępstwo lub wystąpiły o wszczęcie postępowania. W szczególności problem braku możliwości reakcji, gdy umorzenie postępowania nie wydaje się zasadne.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

Rozwiązaniem opisanych wyżej problemów jest przegląd, przerehabilitacja i uzupełnienie przepisów ustawy o ochronie przyrody oraz innych ustaw w zakresie opisanym poniżej.

ZASADY FUNKCJONOWANIA I TWORZENIA FORM OCHRONY PRZYRODY

1) Reżim ochronny parków narodowych i rezerwatów przyrody.

Katalog zakazów zostanie przerehabilitowany, w tym np. obecny zakaz z art. 15 ust. 1 pkt 6 ustawy o ochronie przyrody zostanie rozdzielony na dwa zakazy, tj. zakaz niszczenia, umyślnego uszkodzenia, zanieczyszczenia i dokonywania zmian obiektów przyrodniczych, obszarów oraz zasobów, tworów i składników przyrody oraz zakaz użytkowania zasobów i składników przyrody. W zakazie polowań usunięta zostanie możliwość zwolnienia z zakazu obszarów wyznaczonych w planie ochrony lub zadaniach ochronnych ustanowionych dla rezerwatu przyrody, a w zakazie pozyskiwania, niszczenia lub umyślnego uszkodzenia doprecyzowane zostanie, że zakaz ten dotyczy dziko występujących roślin oraz grzybów. Dodatkowo zmiany obejmą kwestie odstępstwa od zakazów dla obszarów objętych ochroną krajobrazową – odstępstwo ustawowe zostanie doprecyzowane przez wskazanie konkretnych zakazów z jakich zwolnione są grunty położone na terenie takiego obszaru, a dodatkowo wprowadzony zostanie mechanizm zwolnienia w drodze decyzji w przypadku poważniejszych zakazów, jak np. zakaz budowy lub przebudowy obiektów budowlanych i urządzeń technicznych czy zakaz zmiany stosunków wodnych, regulacji rzek i potoków. W przypadku tej grupy zakazów zwolnienie będzie wymagało decyzji odpowiednio ministra właściwego ds. środowiska (dla parków narodowych) albo GDOŚ (dla rezerwatów przyrody).

Jednocześnie zostaną dodane dodatkowe odstępstwa ustawowe, np. odstępstwo od zakazów poruszania się poza szlakami czy ruchu pojazdami m.in. dla pracowników organów i służb ochrony przyrody. Doprecyzowane zostaną także przepisy dotyczące wydawania decyzji na odstępstwa od zakazów, w tym m.in. zakres wniosku uzupełniony zostanie o konieczność uzasadnienia braku rozwiązań alternatywnych względem planowanego wariantu inwestycji. W zakresie uporządkowania relacji między ustawą o ochronie przyrody a ustawą o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko zmianie ulegnie art. 15 ust. 9, który obecnie pozwala zastąpić zezwolenie na odstępstwa od zakazów obowiązujących w parkach narodowych i rezerwach przyrody decyzją o środowiskowych uwarunkowaniach, jedynie w przypadku części przedsięwzięć. Zmiana pozwoli na zastąpienie tą decyzją wszelkich działań przewidzianych do realizacji w ramach przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Kwestia wyznaczania lub wskazywania w rezerwacie przyrody miejsc, szlaków i tras narciarskich, szlaków, akwenów i dróg, o których mowa w art. 15 ust. 1 pkt 10, 13, 15–18, 21 i 23 ww. ustawy, zostanie uregulowana przez przyznanie regionalnym dyrektorom ochrony środowiska kompetencji do wydania w tej sprawie aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia.

2) Wyznaczanie oraz likwidacja parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu.

Projekt ustawy przewiduje opiniowanie przez rady gmin uchwał w sprawie parków krajobrazowych oraz obszarów chronionego krajobrazu zamiast uzgadniania. Jednocześnie w zamian wprowadzony zostanie dedykowany gminom mechanizm zaskarżania uchwał sejmiku przez radę gminy do sądu administracyjnego. Dodatkowo nadane zostanie nowe brzmienie przepisom dotyczącym parków krajobrazowych oraz obszarów chronionego krajobrazu, w tym przez dodanie przesłanki likwidacji ww. form ochrony przyrody w przypadku utworzenia wyższych form jak park narodowy w przypadku parku krajobrazowego czy park narodowy albo park krajobrazowy w przypadku obszaru chronionego krajobrazu. Zmiany przepisów dotyczące zakresu uchwał będą miały charakter redakcyjny – w miejsce pojęcia obszaru zastosowane zostanie precyzyjniejsze pojęcie powierzchni.

3) Reżim ochronny parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu.

Katalogi zakazów na terenie parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu zmienią swój charakter. Dotychczas zakazy obowiązywały na ich terenie tylko w przypadku wprowadzenia ich w uchwale stanowiącej. Proponuje się, że w przypadku braku obowiązującej uchwały określającej zakazy, będą obowiązywały na terenie tych form ochrony przyrody wszystkie zakazy z katalogu ustawowego.

W katalogach zakazów obowiązujących na terenie parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu (art. 17 i art. 24) zmodyfikowany zostanie zakaz umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej, rybackiej i łowieckiej, przez usunięcie z niego części dotyczącej zabijania zwierząt, a jednocześnie przez zmianę odstępstw zawartych w brzmieniu zakazu, m.in. przez usunięcie wyjątku dla amatorskiego połowu ryb i czynności w ramach gospodarki łowieckiej. Odstępstwa te umożliwiały amatorski połów ryb i prowadzenie gospodarki łowieckiej mimo zakazu zabijania zwierząt, ponieważ zakaz ten jest usuwany – odstępstwa w tym zakresie nie będą już potrzebne.

Jednocześnie zaproponowane zostaną dodatkowe odstępstwa od zakazów obowiązujących w parkach krajobrazowych i obszarach chronionego krajobrazu dotyczące m.in. budowy, przebudowy lub odbudowy obiektów budowlanych. Przewiduje się ponadto wprowadzenie możliwości tworzenia stref ochrony przyrody analogicznie jak w przypadku stref ochrony krajobrazu. Dodatkowo połączony i rozbudowany będzie katalog zakazów możliwych do wprowadzenia w strefach ochrony krajobrazu, który będzie również miał zastosowanie dla stref ochrony przyrody - m.in. o zakaz lokalizowania pomostów czy zakaz zakładania zadrzewień, a więc o działania, które mogą mieć negatywny wpływ na walory przyrodnicze lub krajobrazowe chronione w tych obszarach chronionych, co postulują organy odpowiedzialne za ochronę ww. obszarów chronionych.

4) Planowanie ochrony obszarów chronionych.

Projekt ustawy przewiduje możliwość sporządzenia planu ochrony dla obszaru chronionego krajobrazu, przy czym nie będzie to obowiązkowe, a do takiego planu zastosowanie będą miały przepisy dotyczące planu ochrony dla parku krajobrazowego. Plan ochrony dla obszaru chronionego krajobrazu sporządzać będzie zarząd województwa. Zmodyfikowane zostaną i doprecyzowane przepisy dotyczące uzgadniania i opiniowania projektów planów ochrony, w tym zmieniona zostanie forma stanowiska rady gminy z uzgodnienia na opiniowanie. Jednocześnie w zamian wprowadzony zostanie dedykowany gminom mechanizm zaskarżania uchwał sejmiku przez radę gminy do sądu administracyjnego. Wprowadzone zostaną także zmiany w zakresie planów ochrony, w szczególności przez dodanie regulacji dotyczących określania w planach zasad lub zadań w zakresie monitoringu. W przypadku planów ochrony dla rezerwatów dodany zostanie przepis umożliwiający określanie zadań ochronnych na terenie poza granicami rezerwatu, jeżeli jest to konieczne dla osiągnięcia celów ochrony rezerwatu przyrody.

5) Wyznaczanie i planowanie ochrony obszarów Natura 2000.

W pierwszej kolejności proponuje się doprecyzowanie kwestii dotyczących przekazywania list obszarów Natura 2000 przez dodanie w art. 27 ust. 4, zgodnie z którym przepisy ust. 1–3 dotyczące propozycji w zakresie nowych obszarów Natura 2000 będzie się stosowało odpowiednio do zmian granic oraz likwidacji obszarów Natura 2000. Obecnie przepisy ustawy o ochronie przyrody nie wskazują wprost, że na liście, o której mowa w art. 27, powinny być także obszary zmieniane i likwidowane.

Jednocześnie zaproponowane zostanie uchylene art. 27 ust. 3 pkt 2 ustawy o ochronie przyrody zgodnie, z którym wraz z przekazaniem listy należało przekazać szacunek dotyczący współfinansowania przez Wspólnotę ochrony obszarów wyznaczonych ze względu na typy siedlisk przyrodniczych oraz gatunki roślin i zwierząt o znaczeniu priorytetowym. Kwestia finansowania działań związanych z ochroną obszarów Natura 2000 nie jest związana jedynie z momentem proponowania obszarów, zwłaszcza, że na tym etapie brak jest ostatecznych wyliczeń w tym zakresie. W związku z powyższym stosowne przepisy zamieszczone zostaną w art. 39 ustawy o ochronie przyrody, niezależniac przy tym przekazanie tego typu szacunków od kwestii samego przekazania propozycji w zakresie obszarów, przy czym przekazanie szacunku dotyczącego współfinansowania nie będzie obligatoryjne, jak dotychczas. Jednocześnie należy podkreślić, że zmiana w tym zakresie nie ma wpływu na wysokość środków otrzymywanych przez Polskę od Unii Europejską w ramach współfinansowania obszarów Natura 2000 lub procedurę ich pozyskiwania.

Drugim elementem zmian będą zmiany w zakresie wyznaczania obszarów Natura 2000 w drodze aktu prawa krajowego. Zgodnie z projektem ustawy właściwość w tym zakresie przeniesiono na regionalnych dyrektorów ochrony środowiska. Należy wskazać, że zgodnie z obecnymi przepisami wyznaczenie danego obszaru odbywa się w kilku etapach, przy czym w pierwszej kolejności zgodę na utworzenie obszaru musi wydać Rada Ministrów, akceptując listę obszarów Natura 2000, opracowaną przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska. Następnie, w przypadku obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty/specjalnych obszarów ochrony siedlisk obszary takie są zatwierdzane przez Komisję Europejską.

W tej sytuacji nie ma konieczności, aby akt kończący proces wyznaczania obszaru był przyjmowany na poziomie rządowym. Wystarczający będzie tu akt prawa miejscowego, przy czym regionalny dyrektor ochrony środowiska przy wydawaniu zarządzenia będzie związany listą, o której mowa w art. 27 ust. 3 ustawy o ochronie przyrody – w przypadku obszaru specjalnej ochrony ptaków; lub decyzją Komisji Europejskiej zatwierdzającą obszar jako obszar mający znaczenie dla Wspólnoty – w przypadku obszaru specjalnej ochrony siedlisk. Jednocześnie projekt zarządzenia będzie wymagał uzgodnienia z Generalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska oraz zasięgnięcia opinii dyrektora parku narodowego, jeżeli obszar Natura 2000 obejmuje obszar parku narodowego, a także opinii dyrektora urzędu morskiego, jeżeli obszar Natura 2000 obejmuje obszar morski. Opiniowanie przez dyrektora parku narodowego projektu aktu prawa miejscowego w sprawie wyznaczenia obszaru Natura 2000 jest wystarczające dla zapewnienia spójności celów ochrony parku narodowego i projektowanego obszaru Natura 2000. Obszary wszystkich polskich parków narodowych, powoływanych w celu ochrony wszystkich składników przyrody na ich obszarze pokrywają się z obszarami Natura 2000, wyznaczonymi w celu ochrony konkretnych siedlisk lub gatunków. Zatem cele obu tych form ochrony przyrody pokrywają się. Uzgadnianie projektów aktów prawa miejscowego wyznaczających obszary Natura 2000 stanowiłoby więc nadmierne obciążenie administracyjne.

Dodatkowo w dodanym w art. 27a ust. 1b ustawy o ochronie przyrody zostaną doprecyzowane kwestie dotyczące określania celów ochrony obszaru Natura 2000 przy jego wyznaczaniu, wskazując, że przez ich określenie należy rozumieć określenie referencyjnego stanu ochrony przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000 oraz warunków zachowania integralności obszaru Natura 2000 oraz spójności sieci obszarów Natura 2000. Pozostałe projektowane zmiany dotyczą ustalania właściwości regionalnych dyrektorów ochrony środowiska czy terminów na wyznaczenie obszarów.

Jednocześnie zostaną doregulowane kwestie dotyczące likwidacji obszarów Natura 2000.

Zmiany dotyczące planowania ochrony obejmą doprecyzowanie kwestii związanych z opracowywaniem i ustanawianiem planów zadań ochronnych oraz usunięciem z ustawy planów ochrony obszarów Natura 2000.

W odniesieniu do planów zadań ochronnych zostaną doprecyzowane terminy ich sporządzania i ustanawiania, a także zasady ustalania właściwości w tym zakresie, w tym w odniesieniu do obszarów Natura 2000 położonych w całości lub w części na terenie obszaru morskiego. Doprecyzowany zostanie także zakres planu zadań ochronnych, przez dodanie do niego możliwości określania granic stref ochrony siedlisk przyrodniczych lub gatunków roślin i zwierząt będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000, obejmujących tereny, gdzie konieczne jest utrzymanie dotychczasowego użytkowania dla osiągnięcia celów ochrony obszaru Natura 2000, wraz ze wskazaniem dopuszczalnego sposobu użytkowania tych terenów. Dodana zostanie także możliwość zamieszczenia w planie zadań ochronnych wymagań ochrony obszaru Natura 2000 koniecznych do uwzględnienia w różnych dokumentach planistycznych, dotyczących eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych, jeżeli są niezbędne dla osiągnięcia celów ochrony obszaru Natura 2000, analogicznie jak w przypadku innych form ochrony przyrody.

Zaproponowane zostaną także zmiany przepisów ustawy o ochronie przyrody regulujące sytuacje, gdy nie sporządza się zadań ochronnych dla części lub całości obszaru, co uelastyczni te regulacje.

Zgodnie z projektowanym art. 28 ust. 10a ustawy o ochronie przyrody w przypadku obszaru Natura 2000 pokrywającego się w części z obszarem parku narodowego lub rezerwatu przyrody, dla którego ustanowiono plan ochrony uwzględniający zakres planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000, możliwe będzie, za zgodą Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, odstąpienie od sporządzenia i ustanowienia planu zadań ochronnych lub ograniczenie jego zakresu, biorąc pod uwagę zakres ustanowionego planu ochrony. Z kolei w przypadku obszarów Natura 2000 pokrywających się w całości z obszarem parku narodowego lub rezerwatu przyrody, dla którego ustanowiono plan ochrony uwzględniający zakres planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 nie będzie się w ogóle sporządzało ani ustanawiało planu zadań ochronnych, ponieważ zadania ochronne dla obszaru Natura 2000 będą określone w planie ochrony parku narodowego lub rezerwatu przyrody.

Jednocześnie planuje się rezygnację z możliwości uwzględniania zakresu planu zadań ochronnych w planach urzędzenia lasu.

Dodatkowo w związku ze zmianami art. 28 i uchyleniem art. 29 ustawy o ochronie przyrody, które dotyczą dokumentów planistycznych dla obszarów Natura 2000, zostaną wprowadzone zmiany do przepisów regulujących planowanie ochrony parków narodowych, parków krajobrazowych i rezerwatów przyrody. Zgodnie z obecnymi regulacjami w przypadku ww. form ochrony przyrody ich plany ochrony w części pokrywającej się z obszarem Natura 2000 powinny uwzględniać zakres planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000. W przypadku dużych

obszarów Natura 2000, pokrywających się z kilkoma formami ochrony przyrody, prowadzi to do rozdzielenia zakresu planu zadań ochronnych obszaru Natura 2000 na kilka dokumentów, do tego przyjmowanych w różnym czasie. Powyższe uniemożliwia skuteczne planowanie ochrony obszaru Natura 2000, a w dalszej kolejności skuteczne zarządzanie obszarem. Z uwagi na powyższe proponuje się rezygnację z uwzględniania zakresu planu zadań ochronnych w planach ochrony parków krajobrazowych, a w przypadku rezerwatów przyrody pozostawienie takiej możliwości, jednak decyzję w tym zakresie podejmował będzie regionalny dyrektor ochrony środowiska, który jest organem właściwym w odniesieniu do rezerwatów przyrody, jak i do obszarów Natura 2000. W szczególności w przypadku obszarów Natura 2000, pokrywających się w całości z rezerwatem przyrody, zasadna będzie integracja dokumentów planistycznych dla obu form w jednym planie. W pozostałych przypadkach będą mogły powstać odrębne dokumenty.

Jednocześnie zostanie zaproponowana możliwość ujęcia zakresu planu ochrony rezerwatu przyrody w planie zadań ochronnych obszaru Natura 2000 – dotyczy to sytuacji, gdy rezerwat znajduje się w granicach większego od siebie obszaru Natura 2000 – wówczas, przyjmując dokument dla obszaru Natura 2000, możliwe będzie ujęcie w nim kwestii dotyczących rezerwatu przyrody.

6) Ochrona gatunkowa.

W projekcie ustawy zostanie doprecyzowane, że azyl dla zwierząt może przetrzymywać oprócz gatunków CITES, gatunków chronionych i gatunków niebezpiecznych dla życia i zdrowia ludzi, także inwazyjne gatunki obce (a nie „gatunki obce”), zachowując tym samym możliwość umieszczania w takich obiektach inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Unii albo dla Polski, inwazyjnych gatunków obcych nieujętych w przepisach krajowych ani unijnych, ale biologicznie uznawanych za gatunki inwazyjne, a jednocześnie eliminując ryzyko przetrzymywania zwierząt, które nie stanowią obecnie zagrożenia dla środowiska przyrodniczego np. króliki, chomiki syryjskie czy kawie domowe (świnki morskie).

Projekt przewiduje wprowadzenie zakazu dokarmiania i wabienia, aby zapobiec tym praktykom, stosowanym w celu wykonywania zwierzętom komercyjnych zdjęć. Powyższa zmiana znajdzie odzwierciedlenie w rozporządzeniu wydawanym na podstawie art. 49 w odniesieniu do wilka i niedźwiedzia. Z kolei w odniesieniu do niedźwiedzi i żubrów proponuje się rozszerzenie katalogu środków płoszenia o możliwość oddawania do nich strzałów z broni palnej gładkolufowej z użyciem amunicji niepenetracyjnej.

Z uwagi na przepisy dyrektywy ptasiej nie istnieje możliwość całkowitego zniesienia zakazu niszczenia gniazd, natomiast zasadne jest złagodzenie możliwości wydawania odstępstw w tym zakresie. W związku z powyższym planowana jest zmiana aktualnie obowiązujących przesłanek do wydania derogacji od zakazu niszczenia, usuwania lub uszkodzenia w przypadku niezajętych gniazd ptasich. W wyniku projektowanych zmian poza okresem lęgowym będzie można uzyskać zezwolenie na odstępstwo od ww. zakazu w oparciu o przesłankę słusznego interesu strony lub koniecznych wymogów nadrzędnego interesu publicznego (art. 56 ust. 4a pkt 2 ww. ustawy). Zachowanie charakteru decyzji administracyjnej umożliwi sprawowanie nadzoru nad realizacją czynności oraz zapewni kontrolę nad sposobem ich realizacji (np. przez nałożenie na podstawie art. 56 ust. 7 pkt 9 ustawy o ochronie przyrody stosownych warunków, wynikających z potrzeb ochrony populacji chronionych gatunków i ich siedlisk). Jednocześnie w projektowanym przepisie zostaną wymienione gatunki i grupy gatunków, dla których zasadnym jest utrzymanie pełnego zakresu zakazu (zakaz niszczenia, usuwania lub uszkodzenia gniazd przez cały rok kalendarzowy bez dodatkowych przesłanek). Jest to uwarunkowane ich statusem ochrony – gatunki rzadkie, zagrożone lub o utrzymującym się lub silnym spadkowym trendzie liczebności, biologią lęgową – gatunki wykorzystują jedno (lub kilka naprzemiennie) gniazd przez szereg lat oraz gatunki gniazdujące kolonijnie (czaple, gawrony).

Z uwagi na ryzyko powstania kolizyjnych postanowień w decyzjach o środowiskowych uwarunkowaniach i decyzjach derogacyjnych z zakresu ochrony gatunkowej, wprowadza się wymóg dołączania do wniosku, o którym mowa w art. 56 ust. 6 ustawy o ochronie przyrody, decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach albo postanowienia w sprawie uzgodnienia warunków realizacji przedsięwzięcia w zakresie oddziaływania na obszar Natura 2000, w przypadku realizacji przedsięwzięcia, dla którego wymagane jest ich uzyskanie zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Dodatkowo rozszerza się zakres składowych decyzji o warunki kompensacji przyrodniczej. Dla zminimalizowania skutków wydanej decyzji derogacyjnej, w uzasadnionych przypadkach, zachodzi konieczność np. zamontowania

budek lęgowych w miejsce usuniętych szczelin czy zamykanych otworów wentylacyjnych podczas prac termomodernizacyjnych.

Projekt przewiduje rozszerzenie katalogu podmiotów, które mogą dofinansowywać leczenie, rehabilitację zwierząt w ośrodkach rehabilitacji zwierząt, a także funkcjonowanie takich obiektów. Finansowanie będzie mogło się odbywać w szczególności ze środków jednostek samorządu terytorialnego, regionalnych dyrekcji ochrony środowiska, Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, czy wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Wyeliminuje to dotychczasowe wątpliwości niektórych podmiotów, w tym samorządów, co do zasadności finansowania przez nie takich działań.

Projektowana nowelizacja wprowadzi zmiany dotyczące odpowiedzialności za szkody wyrządzone przez zwierzęta gatunków chronionych: żubry, wilki, rysie, niedźwiedzie i bobry, dostosowując przepisy ustawy o ochronie przyrody do orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego: z dnia 3 lipca 2013 r., sygn. akt P 49/11 oraz z dnia 21 lipca 2014 r., sygn. akt K 36/13. Odszkodowanie będzie przysługiwało za szkody wyrządzone przez ww. gatunki w mieniu, a nie jak w dotychczasowym brzmieniu ustawy jedynie w odniesieniu do szkód powstałych w gospodarstwie rolnym, leśnym lub rybackim, w uprawach, płodach rolnych, w pogłowie zwierząt gospodarskich i w pasiekach. Podobnie uregulowana zostanie kwestia współdziałania poszkodowanych z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska lub dyrektorem parku narodowego, rozszerzając tę możliwość do zabezpieczania mienia. Dotychczasowe, enumeratywnie wyliczone w art. 126 ust. 6 ustawy o ochronie przyrody sytuacje, kiedy odszkodowanie za szkody wyrządzone przez ww. zwierzęta gatunków chronionych nie przysługuje, okazują się niewystarczające i odnotowuje się potrzebę zwiększenia racjonalizacji odpowiedzialności Skarbu Państwa za ww. szkody. Jednocześnie istniejąca regulacja odnośnie do braku wypłaty odszkodowań za szkody wyrządzone przez wilki, niedźwiedzie lub rysie w pogłowie zwierząt gospodarskich pozostawionych, w okresie od zachodu do wschodu słońca, bez bezpośredniej opieki, w opinii wielu poszkodowanych jest zbyt rygorystyczna i niedostosowana do aktualnych możliwości technicznych i organizacyjnych.

Projekt przewiduje także rozwiązania mające na celu racjonalizację odpowiedzialności Skarbu Państwa za ww. szkody. W ust. 6 w art. 126 ustawy o ochronie przyrody, zawierającym enumeratywne wyliczenie sytuacji, kiedy odszkodowanie nie przysługuje, rozszerzono ten katalog, m.in. o sytuacje, w których poszkodowany domaga się odszkodowania za zniszczone mienie użytkowane bez wymaganych prawem zezwoleń, nie przeciwdziałając wystąpieniu szkód (wstrzymując się od wykonania czynności, które zostały dozwolone w zarządzeniu regionalnego dyrektora ochrony środowiska lub nie wykonując czynności, na przeprowadzenie których posiadał stosowne zezwolenie) albo przyczynił się swoim działaniem do ich wystąpienia (w szczególności niewłaściwie użytkował zabezpieczenia przed szkodami). Warto przy tym zaznaczyć, że zaniechanie realizacji czynności mających na celu przeciwdziałanie szkodom od konkretnego gatunku, na które podmiot uzyskał stosowne zezwolenie, nie dotyczy szkód spowodowanych przez inny gatunek. Jednocześnie istniejącą regulację odnośnie do braku wypłaty odszkodowań za szkody wyrządzone przez wilki, niedźwiedzie lub rysie w pogłowie zwierząt gospodarskich pozostawionych, w okresie od zachodu do wschodu słońca, bez bezpośredniej opieki, zmodyfikowano, aby wystarczający był nadzór lub właściwe stosowanie zabezpieczeń podjętych w ramach współdziałania z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska lub dyrektorem parku narodowego.

7) Odpowiedzialność za naruszenie zakazów odnoszących się do form ochrony przyrody.

Proponuje się wprowadzenie możliwości nakładania sankcji administracyjnej w związku z naruszeniem zakazów obowiązujących w formach ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1-4, lub obowiązujących w stosunku do form ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 6-10. Z powyższej regulacji wyłączone obszary Natura 2000, gdyż tu obowiązują już analogiczne przepisy (art. 37-37d ustawy o ochronie przyrody), na których wzorowane są proponowane rozwiązania. Projektowane jest również wyłączenie stosowania tych przepisów w odniesieniu do działań naruszających zakazy, o których mowa w art. 15 ust. 1 pkt 3-5, 10, 13-18, 20, 21, 23 i 24, art. 17 ust. 1 pkt 14, art. 45 ust. 1 pkt 9 i 10, art. 51 ust. 1 pkt 1, 2, 5-9 oraz ust. 1a pkt 1-4, a także art. 52 ust. 1 pkt 1-6, 10-14 oraz ust. 1a pkt 1-7, gdyż zakazy te dotyczą działań o krótkotrwałym skutku (np. płoszenie zwierząt, zakłócanie ciszy) albo mają tymczasowy charakter (np. wprowadzanie psów na obszary objęte ochroną ścisłą i czynną, eksploracja jaskiń, biwakowanie). Grupa działań związana z pozyskiwaniem czy zabijaniem gatunków wiąże się z kolei ze skutkami, których naprawa byłaby utrudniona, czy wręcz niemożliwa. Mając na uwadze powyższe, uznano, że sankcja o charakterze egzekucyjnym, nie byłaby w przypadku wskazanych zakazów adekwatna.

Dodatkowo proponowane zmiany obejmują możliwość odstąpienia od wydania decyzji, przy uwzględnieniu celów ochrony przyrody oraz konieczności ochrony siedlisk przyrodniczych lub gatunków roślin, grzybów i zwierząt oraz

ich siedlisk, np. w przypadku, gdy na skutek działań naruszających zakaz, doszło do wykształcenia cennego ekosystemu, np. miejsca występowania gatunków chronionych.

Pozostałe przepisy regulują zakres wydawanej decyzji oraz kwestie dotyczące jej adresata. Są one wzorowane na art. 37a–37d ustawy o ochronie przyrody, które dotyczą wprawdzie obszarów Natura 2000 (które z kolei są wzorowane na przepisach ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie), niemniej charakter proponowanych regulacji jest zbliżony. Proponuje się, aby w decyzji nakazującej podjęcie niezbędnych działań zapobiegawczych lub działań naprawczych regionalny dyrektor ochrony środowiska określał stan, do jakiego ma zostać przywrócone środowisko, a także zakres i sposób przeprowadzenia działań zapobiegawczych lub działań naprawczych oraz termin ich rozpoczęcia i zakończenia. Określenie zakresu decyzji zapewni, że będzie ona musiała zawierać kluczowe elementy zapewniające jej skuteczność, co jest ważne także przy ocenie adekwatności działań oraz wykonalności decyzji. Precyzyjne określenie obowiązków adresata tej decyzji umożliwi także kontrolę jej wykonania. Odesłanie do definicji działań ujętej w ustawie z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie ma na celu zapewnienie spójności proponowanych rozwiązań z rozwiązaniami przyjętymi na gruncie ww. ustawy, a także z rozwiązaniami przyjętymi w odniesieniu do obszarów Natura 2000 (art. 37a ust. 2 ustawy o ochronie przyrody). Proponuje się również określenie przesłanek, którymi kierować się ma regionalny dyrektor ochrony środowiska, ustalając kolejność, zakres i sposób podejmowania działań, co ma zapewnić adekwatność nakładanych obowiązków do szkody wywołanej podjętymi działaniami. Regionalny dyrektor ochrony środowiska w decyzji będzie mógł nałożyć obowiązek prowadzenia badań, pomiarów lub monitoringu przyrodniczego, przy czym będzie to dotyczyło jedynie działań o najpoważniejszych skutkach, wymagających podjęcia skomplikowanych działań naprawczych, w tym działań o znacznym horyzoncie czasowym, np. kilkuletnim, co może wymagać monitorowania stanu środowiska w trakcie ich wykonywania. Nowe regulacje umożliwią nałożenie obowiązku na kilka podmiotów odpowiedzialnych za działania naruszające zakazy, w tym na podmiot władający powierzchnią ziemi, jeżeli działania te zostały podjęte za jego zgodą lub wiedzą. Podmioty obowiązane do przeprowadzenia działań zapobiegawczych lub działań naprawczych będą miały obowiązek poinformowania regionalnego dyrektora ochrony środowiska o ich zakończeniu. Powyższy przepis ma na celu ułatwienie kontroli wykonania działań zapobiegawczych lub działań naprawczych.

8) Realizacja działań związanych z ochroną przyrody na gruntach prywatnych.

Projekt przewiduje szereg przepisów regulujących wykonywanie obowiązków związanych z ochroną przyrody na terenie gruntów prywatnych. Właściciele oraz posiadacze nieruchomości zostaną zobowiązani do ich udostępnienia w celu przeprowadzenia badań naukowych w zakresie ochrony przyrody, inwentaryzacji zasobów przyrodniczych lub oceny ich stanu, a także monitoringu przyrodniczego, o którym mowa w art. 112 ustawy o ochronie przyrody, realizowanych przez organy ochrony przyrody, służbę parku krajobrazowego i organy Inspekcji Ochrony Środowiska lub przez inne podmioty na podstawie upoważnienia tych organów.

Dodatkowo projekt ustawy wprowadza szereg zmian w przypadku wykonywania obowiązków wynikających z art. 60 ust. 2 i art. 60a ustawy o ochronie przyrody, tj. podejmowania działań z zakresu ochrony czynnej przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska i regionalnych dyrektorów ochrony środowiska na gruntach prywatnych. Projekt przewiduje m.in. zwolnienie z obowiązku uzyskania opinii zarządcy lub właściciela nieruchomości w przypadku nieuregulowanego lub nieujawnionego stanu prawnego nieruchomości, a także zobowiązanie zarządcy lub właściciela nieruchomości do bezpłatnego udostępnienia nieruchomości w celu przeprowadzenia działań polegających na wykoszeniu użytków zielonych, usunięciu drzew lub krzewów z użytków zielonych lub usuwaniu gatunków ekspansywnych lub obcych. Rozwiązania zaproponowane w projekcie są analogiczne do rozwiązań już obowiązujących w ustawie z dnia 11 sierpnia 2021 r. o gatunkach obcych. Dodatkowo zaproponowano rozwiązania w przypadku nieudostępnienia nieruchomości lub jej części w celu przeprowadzenia ww. działań albo nieuregulowanego lub nieujawnionego stanu prawnego lub braku możliwości ustalenia danych zarządcy lub właściciela nieruchomości – w tych sytuacjach regionalny dyrektor ochrony środowiska będzie mógł wystąpić do właściwego miejscowo wojewody z wnioskiem o wydanie decyzji o zezwoleniu na wejście na teren tej nieruchomości lub jej części oraz na przeprowadzenie działań. Projekt ustawy określi zakres wniosku w tej sprawie oraz podstawę do wydawania takich decyzji przez wojewodów. Jednocześnie projekt przewiduje, że korzyści uzyskane w wyniku przeprowadzenia działań, z wyłączeniem działań prowadzonych na nieruchomości o nieuregulowanym lub nieujawnionym stanie prawnym, przysługiwały będą zarządcy lub właścicielowi tej nieruchomości, chyba że się ich zrzeknie, oraz że, w przypadku ewentualnych szkód wyrządzonych w związku z przeprowadzeniem działań ochronnych przez regionalnego dyrektora ochrony

środowiska, za szkody takie przysługiwać będzie odszkodowanie na zasadach określonych w Kodeksie cywilnym. Należy przy tym podkreślić, że wystąpienie jakichkolwiek szkód jest mało prawdopodobne i przepis w tym zakresie ma jedynie charakter zabezpieczający na wypadek takiej sytuacji. W praktyce może to dotyczyć niezamierzonego i niecelowego zniszczenia w trakcie prowadzenia działań ochronnych mienia właściciela nieruchomości, np. ogrodzenia czy drogi dojazdowej do nieruchomości.

9) Wyznaczanie obszarów chronionych na wniosek właściciela.

Projekt ustawy proponuje przepisy umożliwiające właścicielowi nieruchomości złożenie wniosku o objęcie ochroną nieruchomości w formie rezerwatu przyrody (wniosek do regionalnego dyrektora ochrony środowiska), użytku ekologicznego albo zespołu przyrodniczo-krajobrazowego (wniosek do rady gminy) albo powiększenie ww. form ochrony przyrody. W przypadku rezerwatu przyrody regionalny dyrektor ochrony środowiska będzie zobligowany do rozpatrzenia wniosku w terminie trzech miesięcy od jego otrzymania, przy czym będzie mógł przekazać taki wniosek do właściwej rady gminy, jeżeli obszar nie spełnia kryteriów uznania za rezerwat przyrody, ale spełnia kryteria ustanowienia użytku ekologicznego albo zespołu przyrodniczo-krajobrazowego. W przypadku wniosków kierowanych do rady gminy, także przewiduje się trzymiesięczny termin na ich rozpatrzenie, przy czym przewiduje się sytuacje, w których rada gminy będzie mogła odmówić ustanowienia albo powiększenia użytku ekologicznego czy zespołu przyrodniczo-krajobrazowego, gdy: obszar w oczywisty sposób nie spełnia kryteriów ustanowienia użytku ekologicznego lub zespołu przyrodniczo-krajobrazowego; dla wnioskowanego obszaru wydana została decyzja umożliwiająca realizację inwestycji celu publicznego albo toczy się postępowanie w sprawie wydania takiej decyzji; prowadziłyby to do ograniczenia możliwości rozwojowych gminy wynikających z ustaleń planu ogólnego gminy lub miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w stopniu nieproporcjonalnym do wartości jakie obszar miałby chronić.

Jednocześnie należy podkreślić, że wprowadzenie tych mechanizmów w żaden sposób nie będzie wpływać na właścicieli terenów sąsiadujących z terenami, na których ustanawia się obszar chroniony, ponieważ wyznaczenie obszaru chronionego oznacza wprowadzenie konkretnych ograniczeń tylko w jego granicach, a więc zakazy obowiązujące np. w rezerwacie przyrody, wyznaczonym na wniosek, będą obowiązywać w tym rezerwacie, a nie na gruntach sąsiednich.

10) Sprawowanie nadzoru nad obszarami chronionymi.

Projekt przewiduje dodanie do ustawy przepisów wprost określających sprawujących nadzór na poszczególnymi obszarami chronionymi, tj. regionalnego dyrektora ochrony środowiska w przypadku rezerwatów, marszałka województwa w przypadku obszarów chronionego krajobrazu oraz wójta, burmistrza albo prezydenta miast w przypadku form ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 6-9 ustawy o ochronie przyrody.

Zmieniono także zasady dotyczące sprawowania nadzoru nad obszarami Natura 2000, zdejmując ten obowiązek z dyrektorów urzędów morskich na rzecz regionalnych dyrektorów ochrony środowiska. Zmianie tej towarzyszą także zmiany w przepisach kompetencyjnych, dotyczących wydawania niektórych decyzji, z których usunięto odesłania do dyrektorów urzędów morskich.

11) Ochrona korytarzy ekologicznych.

Projekt przewiduje nowe narzędzia ochrony przyrody w zakresie ochrony korytarzy ekologicznych. Nowe przepisy zobowiązują Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska do sporządzenia projektu programu ochrony korytarzy ekologicznych, a ministra właściwego do spraw środowiska do przyjęcia i publikacji takiego programu, określając zakres tego programu, a także umożliwiające ustanawianie stref ochrony migracji przez regionalnych dyrektorów ochrony środowiska. Strefy byłyby wyznaczane w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia, przy czym mogłyby być także ustanawiane na wniosek rady gminy. W strefie ochrony migracji zabronione byłoby lokalizowanie ogrodzeń, budowli oraz nowych obiektów budowlanych, jednakże regionalny dyrektor ochrony środowiska mógłby zezwolić na odstępstwo od tego zakazu, jeżeli jest to uzasadnione realizacją inwestycji celu publicznego w przypadku braku rozwiązań alternatywnych oraz przy zastosowaniu działań minimalizujących lub kompensacji przyrodniczej. Jednocześnie przewidziano w projekcie, że za szkody poniesione w związku z ustanowieniem strefy ochrony migracji przysługuje odszkodowanie na zasadach określonych w art. 129-134 ustawy Prawo ochrony środowiska.

12) Rejestry form ochrony przyrody.

Projekt przewiduje uchylenie obowiązku prowadzenia rejestrów form ochrony przyrody przez regionalnych dyrektorów ochrony środowiska. Jednocześnie modyfikuje się zakres centralnego rejestru prowadzonego przez

Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska m.in. o informacje o strefach wyznaczanych w parkach krajobrazowych i obszarach chronionego krajobrazu czy strefach ochrony migracji.

13) Kompetencje i zadania dyrektorów parków krajobrazowych i Służb Parku Krajobrazowego.

Projekt przewiduje zmiany przepisów określających zadania dyrektorów parków krajobrazowych i Służb Parku Krajobrazowego, w tym m.in. dodaje możliwość składania wniosków do projektów wszystkich aktów planowania przestrzennego dotyczących zagospodarowania przestrzennego obszarów wchodzących w skład parku krajobrazowego i jego otuliny, a nie tylko miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dotyczących zagospodarowania przestrzennego obszarów wchodzących w skład parku krajobrazowego, a także wskazuje, że dyrektor parku krajobrazowego uczestniczy na prawach strony w postępowaniach dotyczących parku krajobrazowego lub jego otuliny w przypadku: decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach – wydawanych na podstawie ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Taki przepis umożliwi dyrektorowi parku krajobrazowego lub dyrektorowi zespołu parków krajobrazowych branie udziału w tych postępowaniach. Dotychczas dyrekcje parków krajobrazowych nie zawsze były dopuszczane do takich postępowania na prawach strony, co utrudniało skuteczną ochronę wartości, dla jakich został utworzony park krajobrazowy.

14) Organy opiniodawczo-doradcze w zakresie ochrony przyrody.

Projekt zakłada aktualizację obecnych przepisów i ich uspoźnienie w zakresie dotyczącym kadencyjności organów opiniodawczo-doradczych w tym zasad powoływania i odwoływania członków rad itp. W przypadku rady parku krajobrazowego oraz rady zespołu parków krajobrazowych zmianie ulegnie podmiot powołujących członków z zarządu województwa na dyrektora parku krajobrazowego lub dyrektora zespołu parków krajobrazowych.

15) Ujednoczenie zasad określania treści aktów w sprawie form ochrony przyrody.

Projekt przewiduje dodanie fakultatywnej delegacji do wydania rozporządzenia przez ministra właściwego do spraw środowiska, który będzie mógł określić, sposób określania treści aktów w sprawie form ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 pkt 1-9, w szczególności sposób określania powierzchni, położenia oraz przebiegu granic tych form, mając na uwadze konieczność zapewnienia spójności danych dotyczących form ochrony przyrody oraz zasady tworzenia oraz użytkowania infrastruktury informacji przestrzennej.

PARKI NARODOWE

W odniesieniu do przepisów dotyczących zasad funkcjonowania parków narodowych:

1) Doprecyzowane zostaną także przepisy dotyczące nadzoru nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa, położonymi w obszarze parku narodowego (dzięki temu możliwe będzie prowadzenie w nich działań niekolidujących z celem parku narodowego). Nadzór ten będzie prowadzony na podstawie porozumienia zawieranego z właściwym miejscowo starostą, który zabezpiecza środki na jego realizację.

W związku z trudnościami (brak praw do nieruchomości, co powoduje brak możliwości realizacji zadań ochronnych) w gospodarowaniu przez parki narodowe nieruchomościami, w których Skarb Państwa posiada współwłasności (aktualnie nie zostało na takich nieruchomościach ustanowione prawo użytkowania wieczystego na rzecz parków narodowych i zarządzają nimi starostowie) proponuje się, by w granicach parków narodowych współwłasności Skarbu Państwa w takich nieruchomościach zostały oddane na własność parkom narodowym. Pozwoli to na ujednoczenie sposobu zarządzania gruntami (oraz podmiotu zarządzającego) w tych formach ochrony przyrody i przeznaczenie ich na cele parku narodowego, określone w ustawie o ochronie przyrody.

Ponadto niezbędne do właściwej realizacji zadań parków narodowych jest przyznanie tym podmiotom prawa nabywania współwłasności w nieruchomościach w drodze pierwokupu. Zasadne jest by w takim przypadku parki narodowe miały możliwość nabywania w ramach pierwokupu ułamkowych części nieruchomości (współwłasności) nie na rzecz Skarbu Państwa, lecz na własność parku narodowego. Rozwiązanie to pozwoli na wykonywanie prawa pierwokupu w przypadku zbywania ułamkowych części nieruchomości położonych w granicach parku narodowego. Aktualnie parki rezygnują z realizacji prawa pierwokupu w takich przypadkach, bowiem nie ma możliwości przekazania zakupionych nieruchomości w użytkowanie wieczyste parkom. Nabycie współwłasności nieruchomości pozwala na współdecydowanie o sposobie zagospodarowania nieruchomości, przez co możliwe jest eliminowanie zagospodarowania powodującego negatywne skutki dla przyrody parku narodowego (zagrożenia wewnętrznego).

Aktualnie ustawa o ochronie przyrody określa możliwość bezprzetargowego rozporządzenia nieruchomością m.in. w sytuacji, gdy stroną umowy jest państwowa jednostka budżetowa. Zasadne jest rozszerzenie katalogu także o jednostki samorządu terytorialnego, Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe (PGL LP) lub Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie (PGW WP), które realizują działania publiczne dotyczące ogółu mieszkańców, wymagające niekiedy uzyskania praw do wykonania działań na nieruchomościach będących w użytkowaniu wieczystym parków narodowych. Udział tych podmiotów w organizowanych przez parki narodowe przetargach na rozporządzenie nieruchomością wydłuża czas rozpoczęcia działań, a ponadto może spowodować niemożność ich wykonania, np. w przypadku przegranej w przetargu.

Zasadne jest ponadto dodanie nowych przypadków, w których możliwe będzie bezprzetargowe rozporządzenie nieruchomością przez parki narodowe, w szczególności w przypadku gdy nieruchomość jest zbywana na rzecz osoby, której przysługuje pierwszeństwo w jej nabyciu.

- 2) Za udostępnianie obszaru parku narodowego będą pobierane opłaty. W projekcie wskazany zostanie organ właściwy do określenia wysokości tych opłat oraz katalog osób korzystających ze zwolnienia z opłat bądź z ulgi w wysokości opłaty. Projekt nie przewiduje zmian w zakresie określania wysokości opłaty za wstęp do parku narodowego lub na niektóre jego obszary, w związku z czym nie będzie to służyło reglamentowaniu wejść do parku narodowego. Wprost określona zostanie konieczność posiadania dowodu uiszczenia opłaty, którym jest bilet wstępu oraz dokumentu uprawniającego do ulgi, w czasie przebywania na obszarze parku narodowego.
- 3) Bazując na doświadczeniach ze stosowania ustawy o ochronie przyrody, przewidziano rozwiązania dotyczące zakresu obowiązków Służby Parku Narodowego, szczególnych uprawnień związanych z wykonywaniem pracy oraz określono minimalne wymagania wobec członków tej Służby. Powyższe jest nowym rozwiązaniem, gdyż dotychczas wymagania były określone wyłącznie w odniesieniu do funkcjonariuszy Straży Parku.

Z uwagi na szczególne zadania wykonywane przez Straż Parku, będącą także częścią Służby Parku Narodowego, w odniesieniu do tej formacji przewidziano odrębne, bardziej rygorystyczne wymagania. Projekt ustawy ureguluje zagadnienia związane z funkcjonowaniem Straży Parku, która jest formacją powołaną w szczególności do ochrony mienia oraz zwalczania przestępstw i wykroczeń w zakresie ochrony przyrody na obszarze parku narodowego. Projekt określi wymagania stawiane kandydatom na stanowisko w Straży Parku, zasady szkolenia funkcjonariuszy tej formacji oraz sposób działania Straży Parku, w tym uprawnienia związane z wykonywanymi obowiązkami służbowymi, dotyczącymi m.in. prowadzenia czynności wyjaśniających w sprawach o wykroczenia z zakresu ochrony przyrody, prowadzenia dochodzeń, legitymowania osób podejrzanych o popełnienie wykroczenia lub przestępstwa, noszenia i używania środków przymusu bezpośredniego, w tym broni palnej bojowej oraz nakładania grzywnien w drodze mandatu karnego. Biorąc pod uwagę zakres odpowiedzialności i obowiązków Straży Parku, w projektowanej ustawie opisano szczegółowo upoważnienia funkcjonariuszy, w szczególności dotyczące kontroli osób i posługiwania się środkami przymusu bezpośredniego. Dotychczas Straż Parku nie posiadała uprawnień do dostępu danych osobowych, co utrudniało identyfikację osób popełniających wykroczenia i przestępstwa. Funkcjonariusze Straży Parku będą mieli możliwość otrzymania broni palnej lub broni palnej myśliwskiej w celu wykonywania obowiązków służbowych. Uprawnienia te są niezbędne do realizacji zadań związanych z ochroną mienia i zwalczaniem przestępstw i wykroczeń w zakresie ochrony przyrody.

MONITORING PRZYRODNICZY I SPRAWOZDAWCZOŚĆ

Jako rozwiązanie opisanego problemu projekt przewiduje wskazanie Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (GIOŚ) jako organu koordynującego i składającego sprawozdanie z art. 12 dyrektywy ptasiej i art. 17 dyrektywy siedliskowej. W celu usprawnienia procesu koordynacji i gromadzenia danych na potrzeby sprawozdania proponuje się wskazanie organów współpracujących z GIOŚ przy opracowywaniu sprawozdania z art. 12 dyrektywy ptasiej i art. 17 dyrektywy siedliskowej. W projekcie ustawy zawarto ponadto zobowiązanie GIOŚ do udostępnienia raportowanych

(na podstawie art. 12 i 17) zbiorów danych (zarówno zbiorów bieżących oraz historycznych) zgodnie z dyrektywą INSPIRE, a także z rozporządzeniem 2023/138. W projekcie ustawy doprecyzowano również przepisy odnoszące się do zakresu monitoringu przyrodniczego prowadzonego w ramach państwowego monitoringu środowiska (PMŚ). Modyfikacja przepisu art. 112 powinna ograniczyć wątpliwości co do zakresu monitoringu prowadzonego w ramach PMŚ przez GIOŚ.

CITES

W ramach zwiększenia transparentności oraz efektywności egzekwowania przepisów prawa międzynarodowego oraz prawa Unii Europejskiej dotyczących handlu dziką fauną i florą gatunków zagrożonych wyginięciem (CITES), proponuje się następujące zmiany mające na celu rozwiązanie problemów opisanych w części 1 OSR:

- 1) Wprowadzenie uelastycznienia systemu rejestracji zwierząt CITES przez określenie przez ministra właściwego do spraw środowiska listy zwierząt objętych CITES zwolnionych z obowiązku rejestracji (delegacja obligatoryjna). Lista będzie dotyczyła gatunków zwierząt objętych CITES najbardziej popularnych w krajowych hodowlach, w przypadku których ryzyko podejmowania nielegalnych działań z udziałem okazów pochodzących ze środowiska przyrodniczego jest znikome. Spowoduje to zmniejszenie obciążeń administracyjnych i zmniejszenie obowiązków ustawowych dotyczących posiadaczy zwierząt. Ponadto proponuje się doprecyzowanie kwestii wydawania zaświadczeń potwierdzających pochodzenie z hodowli lub uprawy okazów CITES wraz z określeniem wzoru zaświadczenia oraz wniosku o jego wydanie.
- 2) Zwiększenie efektywności monitorowania oraz egzekwowania przepisów CITES przez zapewnienie możliwości prowadzenia kontroli pochodzenia i zgodnego z przepisami wykorzystywania okazów objętych CITES przez wskazane organy właściwe ze względu na miejsce przetrzymywania okazów. Zmiana jest podyktowana potrzebą uzupełnienia obecnego systemu, w którym Policja reaguje na zgłoszenia dotyczące podejrzenia popełnienia przestępstwa, ale nie ma wystarczających możliwości działań prewencyjnych i monitorujących rynek. Takie kompetencje miałyby regionalne dyrekcje ochrony środowiska, korzystające ze wsparcia Służby Celno-Skarbowej, Inspekcji Weterynaryjnej, Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Komisji do spraw CITES, Straży Leśnej, regionalnej rady ochrony przyrody lub straży gminnej. Te instytucje i służby byłyby proszone o wsparcie w zależności od zakresu sprawy, w zakresie kompetencji, np. w przypadku Służby Celno-Skarbowej: podejrzenie przemytu, Inspekcji Weterynaryjnej: żywe zwierzęta, kwestie dotyczące bezpieczeństwa sanitarnego i dobrostanu, Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa: kwestie pochodzenia roślin z uprawy, straż gminna: np. możliwość wsparcia przez patrole środowiskowe/ekopatrole straży miejskiej w zakresie obchodzenia się ze zwierzętami. Taka możliwość wsparcia zapewni regionalnym dyrektorom ochrony środowiska większą pewność w zakresie realizacji nowych zadań z zakresu kontroli okazów CITES. Przy czym nie jest spodziewane znaczne obciążenie RDOŚ ww. działaniami, będą to działania doraźne, a nie np. prowadzone okresowo w zakresie wszystkich podmiotów danego typu prowadzących działania z udziałem okazów CITES. Tym bardziej wsparcie służb i instytucji wspierających będzie działaniem nie wpływającym w znacznym stopniu na zwiększenie obciążenia, i będzie poprzedzone uzgodnieniem możliwości udzielenia takiego wsparcia.

Jednocześnie proponuje się uzupełnienie kwestii dotyczących kontroli przez regionalnych dyrektorów ochrony środowiska aktualizacji katalogów okazów objętych CITES prowadzonych przez zarejestrowane instytucje naukowe, a także zwiększenie wiarygodności dokumentowania legalności pochodzenia okazów CITES, a co za tym idzie: zwiększenie efektywności egzekwowania przepisów CITES, przez wprowadzenie konieczności poświadczania przez notariusza kopii dokumentów legalności pochodzenia okazów przy podziale ich większej partii.

Przepisy UE w zakresie potwierdzania legalności pochodzenia okazów gatunków CITES są zawarte w rozporządzeniach UE w zakresie CITES, które obowiązują wprawdzie bezpośrednio, ale dla pełnej efektywności wymagają uzupełnienia o rozwiązania krajowe. Takim obszarem z pewnością jest dowodzenie pochodzenia roślin gatunków CITES z uprawy. W chwili obecnej nie ma mechanizmów, które zapewniają możliwość dowiedzenia takiego pochodzenia roślin, co stwarza problemy dla obywateli i przedsiębiorców, chcących mieć pewność, że ich działalność jest zgodna z przepisami CITES, i dla służb i instytucji zaangażowanych w kwestie CITES (np. Ministra Klimatu i Środowiska, któremu, jako organowi zarządzającemu CITES, przysługuje ocena, czy przedstawione dokumenty świadczą w sposób wystarczający o legalności okazów gatunków CITES, czy Policji, odpowiedzialnej za egzekwowanie przepisów CITES na rynku wewnętrznym).

Ogólne przepisy rozporządzeń UE, uzupełnione również o ogólne przepisy dot. potwierdzania hodowlanego pochodzenia zwierząt przez powiatowych lekarzy weterynarii (dalej: „PLW”), okazały się skuteczne, choć również wymagają doprecyzowania, czego dotyczy również niniejsza ustawa przez m.in. delegację do wydania rozporządzenia z wzorem wniosku o wydanie orzeczenia PLW o pochodzeniu zwierząt z hodowli i wzorem takiego orzeczenia PLW. Na wzór tych rozwiązań, Wojewódzkie Inspektoraty Ochrony Roślin i Nasiennictwa wydawałyby opinie dot. pochodzenia roślin z uprawy, na podstawie przedstawionych dokumentów, jak również biorąc pod uwagę m.in. analizę ryzyka związanego z tym czy istnieje realne zagrożenie pozyskania danej rośliny ze środowiska przyrodniczego czy przemytu, biorąc pod uwagę m.in. gatunek, deklarowane pochodzenie i sposób wejścia w posiadanie, cechy morfologiczne (na podstawie zdjęć czy wizyty kontrolnej). Opinia taka, w

przypadku pozytywnego odniesienia się do pochodzenia roślin z uprawy, będzie stanowić wsparcie w legalnych działaniach związanych ze sprzedażą czy eksportem roślin, podejmowanych przez osoby fizyczne czy przedsiębiorców (np. wnioskujących o wydanie dokumentów CITES, sprzedających rośliny na rynku UE), jak również zaangażowanych organów i służb (np. Minister Klimatu i Środowiska, Policja).

- 3) Mając na względzie rejestrację podmiotów prowadzących działalność w zakresie produkcji i obrotu kawiozem, w związku z art. 66 ust. 7 rozporządzenia Komisji (WE) nr 865/2006 z dnia 4 maja 2006 r. ustanawiającego przepisy wykonawcze do rozporządzenia Rady (WE) nr 338/97 w sprawie ochrony gatunków dzikiej fauny i flory w drodze regulacji handlu nimi, istotne jest wprowadzenie w ustawie o ochronie przyrody przepisów określających warunki wpisywania przez ministra właściwego do spraw środowiska zainteresowanego podmiotu do rejestru zakładów zajmujących się produkcją i obrotem kawiozem, warunki skreślenia z przedmiotowego rejestru oraz zasady prowadzenia kontroli wpisanych do omawianego rejestru zakładów. Proponuje się także dodanie delegacji ustawowej do wydania rozporządzenia ministra właściwego do spraw środowiska w zakresie wprowadzenia szczegółowych warunków znakowania opakowań z kawiozem. Proponowane przepisy pozwolą efektywnie realizować obowiązujące prawo Unii Europejskiej przez skuteczną kontrolę i monitoring obrotu kawiozem w kraju.
- 4) Uporządkowanie przepisów dotyczących przestępstw i wykroczeń związanych z ochroną wynikającą z CITES, zarówno w kontekście ich uzupełnienia o naruszenia do tej pory niepenalizowane oraz pogrupowania ze względu na rangę naruszenia. Konieczne jest również wprowadzenie w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego zapewnienia organom ochrony środowiska, organom i służbom ochrony przyrody oraz organizacjom pozarządowym, których działalność statutowa obejmuje ochronę przyrody, wykonywania prawa pokrzywdzonego, jeżeli w zakresie swego działania ujawniły przestępstwo lub wystąpił o wszczęcie postępowania. Zmiana zapewnia możliwość reakcji na umarżane postępowania, w których ewidentnie dochodzi do naruszeń CITES ze szkodą dla gatunków zagrożonych wyginieciem.

Rozwiązania wyżej wymienionych kwestii zapewnią obywatelom przejrzystość obowiązujących wymogów i ram prawnych w zakresie działalności z udziałem okazów objętych CITES, w tym działalności komercyjnej, oraz umożliwią właściwym organom ochrony przyrody bardziej efektywne wdrażanie i egzekwowanie przepisów Unii Europejskiej dotyczących handlu dziką fauną i florą.

Pozostałe przewidziane w projekcie ustawy zmiany dotyczą następujących obszarów:

- 1) ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń w zakresie zwiększenia wymiaru kar za wykroczenia dotyczące zaśmiecania lasów;
- 2) ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie nakładania kar na podmioty uniemożliwiające albo utrudniające przeprowadzanie badań terenowych, działań ochronnych oraz działań związanych z usuwaniem inwazyjnych gatunków obcych na gruntach prywatnych;
- 3) ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach w zakresie zmiany kompetencji donośnie do zadań dotyczących inwazyjnych gatunków obcych między dyrektorem regionalnej dyrekcji Lasów Państwowych a nadleśniczym;
- 4) ustawy z dnia 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie w zakresie uwzględnienia zmian w przepisach dotyczących wyłączeń z obwodów łowieckich odnoszących się do parków narodowych i rezerwatów oraz w zakresie uwzględnienia odpowiedzialności Skarbu Państwa za szkody wyrządzone przez zwierzęta łowne objęte ochroną w strefach ochrony zwierząt łownych, o których mowa w art. 11 ust. 2 i art. 13b ust. 1 ustawy o ochronie przyrody;
- 5) ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego w zakresie przyznania praw oskarżonego organom organy ochrony środowiska, jeżeli w zakresie swego działania ujawniły przestępstwo lub wystąpiły o wszczęcie postępowania;
- 6) ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny w zakresie uznania funkcjonariusza Straży Parku, pracownika Służby Parku Narodowego i pracownika Służby Parku Krajobrazowego za funkcjonariusza publicznego w rozumieniu przepisów tej ustawy;
- 7) ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt w zakresie doprecyzowania przepisów dotyczących opieki weterynaryjnej w przypadkach zdarzeń drogowych z udziałem zwierząt a także kwestii możliwości stosowania innych metod uśmiercania cierpiącego zwierzęcia niż broń myśliwska;

- 8) ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska w zakresie odstąpienia od obowiązku lokalizacji form ochrony przyrody w bezpiecznej odległości od zakładów stwarzających zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, a także zasad dotyczących kompensacji przyrodniczej;
- 9) ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia w zakresie podwyższenia kary grzywny za zaśmiecanie lasu;
- 10) ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w zakresie zasad uzyskiwania decyzji o warunkach zabudowy dla działań w obszarach chronionych;
- 11) ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej w zakresie zwolnień od opłat w przypadku zezwoleń na działania związane z czynną ochroną przyrody oraz w związku z ograniczaniem szkód wyrządzanych przez zwierzęta gatunków objętych ochroną gatunkową, w tym zezwoleń na działania związane z płoszeniem i miejscowym ograniczaniem populacji gatunków zwierząt wyrządzających szkody w mieniu oraz w zakresie wprowadzenia opłaty z tytułu wpisu do rejestru zakładów upoważnionych do pozyskiwania przetwarzania, pakowania lub przepakowywania kawioru;
- 12) ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie w zakresie uznania transportu organizmów genetycznie zmodyfikowanych za działalność stwarzającą ryzyko szkody w środowisku;
- 13) ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko w zakresie uwzględnienia opinii rady gminy;
- 14) ustawy z dnia 4 marca 2010 r. o infrastrukturze informacji przestrzennej w zakresie uregulowania obowiązków Głównego Inspektora Ochrony Środowiska w odniesieniu do danych opracowanych w ramach sprawozdań z wdrażania dyrektywy ptasiej i siedliskowej;
- 15) ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych w zakresie zniesienia odpowiedzialności dyrektora parku krajobrazowego za bezpieczeństwo na obszarach wodnych;
- 16) ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie i ratownictwie w górach i na zorganizowanych terenach narciarskich w zakresie wykreślenia przepisu dotyczącego zasad przekazywania opłat przez dyrektora parku narodowego podmiotom uprawnionym do wykonywania ratownictwa górskiego działającym na obszarze, na którym znajduje się park narodowy, w związku z przeniesieniem tej regulacji z modyfikacjami do ustawy o ochronie przyrody;
- 17) ustawy z dnia z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej w zakresie wyłączenia stosowania tej ustawy do płoszenia osobników niedźwiedzia brunatnego i żubra;
- 18) ustawy z dnia 11 sierpnia 2021 r. o gatunkach obcych w zakresie uwzględnienia możliwości wykorzystywania obcych gatunków ptaków drapieżnych do płoszenia na podstawie zezwoleń wydawanych na podstawie art. 56 ustawy o ochronie przyrody; usunięcia oczywistych omyłek, zmniejszenia obciążenia dla obywatela i doprecyzowania przepisów.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

ZASADY FUNKCJONOWANIA I TWORZENIA FORM OCHRONY PRZYRODY

Projekt ustawy odnosi się do specyficznych, krajowych uwarunkowań prawnych i wprowadza szereg, szczegółowych zmian w polskim systemie ochrony przyrody, dlatego też nie znajduje tu odniesienia sposób uregulowania kwestii ochrony przyrody w innych krajach.

W zakresie proponowanej regulacji w obszarze przepisów dotyczących ochrony gatunkowej warto wskazać, że niektóre kraje członkowskie zawężają zastosowanie zakazu niszczenia gniazd ptasich do konkretnych gatunków, okresów fenologicznych lub konkretnych okoliczności. Przykładem może być Republika Irlandii, która w art. 22 ust. 2 pkt 5 lit. c, g i h aktu prawnego Wildlife Act z 1976 roku określa ogólne odstępstwa od zakazów niszczenia gniazd, wskazując konkretne okoliczności, gdy zakaz ten nie obowiązuje. Z kolei wdrożenie ochrony gniazd w Holandii opiera się na pięciu kategoriach. Pierwsze cztery kategorie są zawsze chronione i wymagają odstępstwa. Kategoria 5 obejmuje gniazda gatunków, które są wystarczająco elastyczne, aby przenieść się w inne miejsce, jeżeli miejsce gniazdowania w poprzednim roku zostało zniszczone, a zatem nie są chronione poza sezonem lęgowym (jeżeli po zakończeniu działań pozostało wystarczające siedlisko lęgowe) (źródło: BirdLife International 2020: Derogations from the protection of birds. Cambridge, UK: BirdLife International).

PARKI NARODOWE

Parki narodowe w wielu krajach Europy oraz na innych kontynentach stanowią najwyższą formę ochrony przyrody. W zależności od kraju i uwarunkowań funkcjonującego ustroju państw, parki narodowe znajdują się w regulacjach zarówno krajowych, jak i lokalnych. Z uwagi na porządkujący charakter projektowanych przepisów odniesienie się do przykładów regulacji w innych krajach OECD nie jest zasadne.

MINITORING PRZYRODNICZY I SPRAWOZDAWCZOŚĆ

Nie dotyczy. Projektowane regulacje dotyczą wprowadzenia rozwiązań organizacyjnych dostosowujących do krajowej specyfiki i należą do wyłącznej kompetencji prawa wewnętrznego państwa.

CITES

W zakresie przepisów dotyczących CITES wszystkie kraje członkowskie Unii Europejskiej wprowadzają do przepisów krajowych przepisy szczegółowe m.in. w zakresie uszczegółowienia procedur, w zakresie rejestracji i hodowli okazów objętych CITES, rejestracji zakładów kawiorowych i instytucji naukowych, kontroli i egzekwowania przepisów. Bez wprowadzenia takich rozwiązań przepisy rozporządzeń, które pomimo że obowiązują bezpośrednio, nie mogą być efektywnie stosowane i wykonywane. Kwestie szczegółowe w zakresie przepisów karnych i wykroczeniowych, w tym ich systematyka i grupowanie pozostaje w kompetencji poszczególnych państw członkowskich UE.

W szeregu krajów, podobnie jak w Polsce, mamy do czynienia z rejestracją okazów CITES, jednak w większości przypadków (np. Czechy, Słowacja, Węgry, Portugalia) rozwiązania te są w sposób lepszy dopasowane do stopnia zagrożenia nielegalną działalnością niż podział na załączniki A i B rozporządzenia Rady (WE) nr 338/97 z dnia 9 grudnia 1996 r. w sprawie ochrony gatunków dzikiej fauny i flory w drodze regulacji handlu nimi. Proponowane rozwiązania: rejestracja ssaków, ptaków, gadów i płazów z Aneksów A i B, ale też wprowadzenie możliwych wyłączeń – umożliwią osiągnięcie efektu lepiej dopasowanego do faktycznych potrzeb kontroli posiadania okazów CITES.

W większości krajów UE mamy do czynienia ze służbami egzekwującymi przepisy w zakresie ochrony przyrody z kompetencjami kontrolnymi (szereg inspekcji środowiskowych, formacji parapolicyjnych) – Czechy, Słowacja, Włochy, Niemcy. Brak służb wyspecjalizowanych w kontroli stosowania przepisów CITES w Polsce to brak wymagający uzupełnienia.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Wojewodowie	16	Ustawa o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa	Wydawanie zarządzeń zastępczych w przypadku niepodjęcia przez radę gminy uchwały o zniesieniu formy ochrony przyrody.
Samorząd wojewódzki	16	dane GUS (https://stat.gov.pl/statystyka-regionalna/jednostki-terytorialne/podzial-administracyjny-polski/)	Możliwość sporządzania planów ochrony dla obszarów chronionego krajobrazu zamiast uchwały w sprawie stref ochrony krajobrazu. Udział w postępowaniach w przypadku decyzji RDOŚ w sprawie działań

			naruszających zakazy dotyczące form ochrony przyrody (parki krajobrazowe i obszary chronionego krajobrazu).
Starostwa	314 powiatów i 66 miast na prawach powiatu	dane GUS (https://stat.gov.pl/statystyka-regionalna/jednostki-terytorialne/podzial-administracyjny-polski/)	Usprawnienie procedur rejestracji zwierząt objętych CITES, w tym deregulacja rejestracji w zakresie niektórych dotąd rejestrowanych gatunków.
Gminy	2479	dane GUS (https://stat.gov.pl/statystyka-regionalna/jednostki-terytorialne/podzial-administracyjny-polski/)	Opiniowanie uchwał przez rady gminy w sprawie parków krajobrazowych oraz obszarów chronionego krajobrazu zamiast uzgadniania.
Minister właściwy ds. środowiska	1	-	Wydanie nowych rozporządzeń do ustawy o ochronie przyrody. Przyjęcie programu ochrony korytarzy ekologicznych.
Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska (GDOŚ)	1	-	Prowadzenie postępowań w II instancji w przypadku decyzji RDOŚ w sprawie działań naruszających zakazy dotyczące form ochrony przyrody.
Regionalni dyrektorzy ochrony środowiska (RDOŚ)	16	https://www.gov.pl/web/gdos/rdos	Wyznaczanie i planowanie ochrony obszarów Natura 2000. Wydawania decyzji administracyjnych z zakresu ochrony przyrody, w tym decyzji w sprawie działań naruszających zakazy dotyczące form ochrony przyrody.

			<p>Tworzenie stref ochrony migracji.</p> <p>Prowadzenie kontroli przestrzegania przepisów wynikających z obowiązków związanych z ochroną na podstawie CITES.</p>
Główny Inspektorat Ochrony Środowiska (GIOŚ)	1	-	<p>Koordinacja procesu opracowania sprawozdań z art. 12 dyrektywy ptasiej i art. 17 dyrektywy siedliskowej GIOŚ.</p> <p>Udostępnianie raportowanych (na podstawie art. 12 i 17) zbiorów danych (zarówno zbiorów bieżących oraz historycznych) zgodnie z dyrektywą INSPIRE, a także z rozporządzeniem 2023/138 w sprawie zbiorów danych o wysokiej wartości.</p>
Dyrektorzy parków narodowych	23	dane własne	<p>Udział w postępowaniach w przypadku decyzji RDOŚ w sprawie działań naruszających zakazy dotyczące form ochrony przyrody (parki narodowe).</p>
Parki narodowe (pracownicy parków narodowych)	23 (1580)	dane własne	<p>Nabywanie na własność współwłasności Skarbu Państwa w nieruchomościach na obszarze parku narodowego.</p> <p>Możliwość nabywania współwłasności w ramach realizacji prawa pierwokupu nieruchomości na obszarze parku narodowego.</p> <p>Możliwość bezprzetargowego rozporządzenia nieruchomościami</p>

			na rzecz PGL LP oraz PGW WP. Dodatkowe uprawnienia dla Straży Parku w zakresie dostępu do danych osobowych na potrzeby prowadzonych postępowań.
Osoby odwiedzające parki narodowe	ok. 7 000 000 osób rocznie	dane własne	Konieczność posiadania dokumentów uprawniających do ulg w opłatach.
Osoby przystępujące do przetargów na rozporządzenie nieruchomości	ok. 200 osób rocznie	dane własne	Możliwość nabywania praw do nieruchomości w ramach przetargów ograniczonych.
Główny Inspektor Ochrony Roślin i Nasiennictwa (GIORiN)	1	https://www.gov.pl/web/piorin/podstawowe-informacje	Koordinacja zadań WIORiN w zakresie potwierdzania pochodzenia okazów roślin gatunków CITES z uprawy. Funkcja konsultacyjna w zakresie pochodzenia roślin gatunków CITES z uprawy.
Wojewódzcy inspektorzy ochrony roślin i nasiennictwa (WIORiN)	16	https://www.gov.pl/web/piorin/wojewodzkie-inspektoraty	Weryfikacja pochodzenia roślin gatunków CITES z uprawy, wydawanie orzeczeń dot. pochodzenia okazów roślin gatunków CITES z uprawy. Funkcja konsultacyjna dot. pochodzenia roślin gatunków CITES z uprawy.
Powiatowi Lekarze Weterynarii	305	https://www.wetgiw.gov.pl/inspekcja-weterynaryjna/organizacja-inspekcji-weterynaryjnej	Doprecyzowanie zasad wydawania zaświadczeń o urodzeniu w hodowli zwierząt CITES.
Instytucje naukowe, zajmujące się pracą naukową	około 10	dane własne	Doprecyzowanie zasad prowadzenia ich kontroli.

związaną z wykorzystaniem gatunków CITES			
Podmioty prowadzące działalność w zakresie produkcji i obrotu kawiozem	około 10	dane własne	Zwiększenie przejrzystości w zakresie określenia warunków jakie mają być spełnione przez podmioty wnioskujące o wpis do rejestru prowadzonego przez ministra właściwego do spraw środowiska, w zakresie kontroli tych podmiotów oraz znakowania kawioru.
Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe (PGL LP)	1	-	Możliwość bezprzetargowego nabywania praw do nieruchomości w ramach rozporządzania nimi przez parki narodowe. Brak możliwości uwzględniania zakresu planu zadań ochronnych w planie urządzenia lasu. Obowiązek prowadzenia działań ochronnych zgodnie z planami zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000.
Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie (PGW WP)	1	-	Możliwość bezprzetargowego nabywania praw do nieruchomości w ramach rozporządzania nimi przez parki narodowe.
Dyrektorzy urzędów morskich	2	-	Brak nadzoru nad obszarami Natura 2000 i brak obowiązku sporządzenia planów ochrony dla obszarów Natura 2000 na obszarach morskich.

			Obowiązek prowadzenia działań ochronnych zgodnie z planami zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000.
Właściciele lub posiadacze nieruchomości	Brak rejestrów pozwalających na oszacowanie	-	Obowiązek udostępniania nieruchomości w celu nieinwazyjnych badań przyrodniczych oraz realizacji działań ochronnych polegających na wykoszeniu użytków zielonych, usunięciu drzew lub krzewów z użytków zielonych lub usuwaniu gatunków ekspansywnych lub obcych.
Azyle dla zwierząt	20	https://www.gov.pl/web/gdos/wykaz-azyli-dla-zwierzat	Zmiana katalogu gatunków zwierząt, których przetrzymywanie w tych podmiotach jest dozwolone.
Wojewódzcy inspektorzy jakości handlowej artykułów rolno spożywczych	16	https://www.gov.pl/web/ijhars/wijhars	Kontrola podmiotów prowadzących działalność w zakresie produkcji i obrotu kawiolem wpisanych do rejestru ministra właściwego do spraw środowiska.
Komisja ds. CITES	1	-	Zapewnienie wsparcia merytorycznego, na prośbę RDOŚ i WIJHARS, w zakresie prowadzonych przez te podmioty działań kontrolnych wynikających z art. 61b ust. 1 i art. 63a ust. 10 projektowanej ustawy
regionalne rady ochrony przyrody	16	-	Zapewnienie wsparcia merytorycznego, na prośbę RDOŚ i WIJHARS, w zakresie

			<p>prowadzonych przez te podmioty działań kontrolnych wynikających z art. 61b ust. 1 i art. 63a ust. 10 projektowanej ustawy</p>
--	--	--	--

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Projekt ustawy podlegał pre-konsultacjom z:

- 1) dyrektorami parków narodowych;
- 2) Głównym Inspektorem Ochrony Środowiska;
- 3) Generalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska;
- 4) regionalnymi dyrektorami ochrony środowiska;
- 5) Głównym Inspektoratem Ochrony Roślin i Nasiennictwa;
- 6) Porozumieniem Polskich Parków Krajobrazowych;
- 7) Państwową Radą Ochrony Przyrody.

Projekt, zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa i § 52 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów, zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej, na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.

Projekt zostanie przekazany do konsultacji (21 dni) do następujących podmiotów:

- 1) Klub Przyrodników,
- 2) Polskie Towarzystwo Ochrony Przyrody „Salamandra”,
- 3) WWF Polska,
- 4) Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków,
- 5) Polska Zielona Sieć,
- 6) Rada Ogrodów Botanicznych i Arboretów w Polsce,
- 7) Rada Dyrektorów Polskich Ogrodów Zoologicznych i Akwariów,
- 8) Instytut Ochrony Przyrody PAN w Krakowie,
- 9) Unia Miasteczek Polskich,
- 10) Związek Gmin Wiejskich RP,
- 11) Związek Miast Polskich,
- 12) Związek Powiatów Polskich,
- 13) Związek Samorządów Polskich,
- 14) Związek Województw RP,
- 15) Polski Związek Łowiecki,
- 16) Polski Związek Wędkarski,
- 17) Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe,
- 18) Tatrzańskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe,
- 19) Porozumienie Polskich Parków Krajobrazowych.

Projekt zostanie przekazany do zaopiniowania (21 dni) następującym podmiotom:

- 1) PGW WP,
- 2) Dyrekcja Generalna Lasów Państwowych,
- 3) Główny Inspektor Ochrony Środowiska,
- 4) Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska,
- 5) Państwowa Rada Ochrony Przyrody,
- 6) Państwowa Rada Ochrony Środowiska,
- 7) Urząd Zamówień Publicznych;
- 8) Urząd Ochrony Danych Osobowych;
- 9) Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów,
- 10) Rzecznik Małych i Średnich Przedsiębiorców,
- 11) Forum Związków Zawodowych (z terminem 30 dni),
- 12) Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych (z terminem 30 dni),
- 13) NSZZ „Solidarność” (z terminem 30 dni),
- 14) Związek Zawodowy „Solidarność 80”,
- 15) Związek Zawodowy „Budowlani”,
- 16) Związek Leśników Polskich Parków Narodowych,
- 17) Związek Pracodawców Polskich Parków Narodowych,
- 18) wojewodowie.

Projekt podlega opiniowaniu przez Komisję Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego, gdyż dotyczy spraw związanych z samorządem terytorialnym, o których mowa w ustawie z dnia 6 maja 2005 r. o Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego oraz o przedstawicielach Rzeczypospolitej Polskiej w Komitecie Regionów Unii Europejskiej.

Projekt nie dotyczy spraw, o których mowa w art. 1 ustawy z dnia 24 lipca 2015 r. o Radzie Dialogu Społecznego (dalej: „RDS”) i innych instytucji dialogu społecznego, wobec czego nie będzie wymagał zaopiniowania przez RDS.

Projekt ustawy nie wymaga przedstawienia właściwym instytucjom i organom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, celem uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia projektu.

Wyniki opiniowania i konsultacji publicznych zostaną omówione w raporcie z konsultacji, zawierającym zestawienie przedstawionych stanowisk lub opinii i odniesienie się do nich przez organ wnioskujący, udostępnionym na stronie Rządowego Centrum Legislacji, w zakładce Rządowy Proces Legislacyjny, najpóźniej z dniem przekazania projektu na kolejny etap prac legislacyjnych.

6. Wpływ na sektor finansów publicznych

(ceny stałe z 2025 r.)	Skutki w okresie 10 lat od wejścia w życie zmian [mln zł]											
	2026 r.	2027 r.	2028 r.	2029 r.	2030 r.	2031 r.	2032 r.	2033 r.	2034 r.	2035 r.	2036 r.	2026-2036
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Łącznie (0-10)
Dochody ogółem	-	4,141	4,244	4,347	4,455	4,566	4,680	4,798	4,917	5,040	5,166	46,354
Budżet państwa	-	3,631	3,722	3,812	3,907	4,004	4,104	4,207	4,312	4,42	4,53	40,649
dochody VAT	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,000
budżet państwa (15% z PIT)	-	0,090	0,092	0,094	0,097	0,099	0,102	0,104	0,107	0,109	0,112	1,007
budżet państwa (ZUS, NFZ, FP, FGŚP)	-	3,541	3,630	3,717	3,810	3,905	4,003	4,103	4,205	4,310	4,418	39,642
ZUS	-	2,692	2,759	2,826	2,896	2,969	3,043	3,119	3,197	3,277	3,359	30,136

NFZ	-	0,624	0,640	0,655	0,672	0,688	0,706	0,723	0,741	0,760	0,779	6,988
Fundusz Pracy + Fundusz Solidarnościowy (2,45%)	-	0,216	0,222	0,227	0,233	0,238	0,244	0,250	0,257	0,263	0,270	2,419
Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych (0,1%)	-	0,009	0,009	0,009	0,009	0,010	0,010	0,010	0,010	0,011	0,011	0,099
JST (85% z PIT)	-	0,510	0,522	0,535	0,548	0,562	0,576	0,591	0,605	0,620	0,636	5,706
pozostałe jednostki (oddzielnie)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Wydatki ogółem	-	12,645	11,348	11,617	11,903	12,196	12,497	13,192	13,131	13,456	13,788	125,774
budżet państwa	-	12,645	11,348	11,617	11,903	12,196	12,497	13,192	13,131	13,456	13,788	125,774
cz. 41 (GDOŚ/RDOŚ)	-	8,196	7,679	7,861	8,055	8,254	8,457	8,666	8,880	9,100	9,325	84,474
cz. 51 (GIOŚ)	-	1,856	1,303	1,334	1,367	1,401	1,435	1,857	1,517	1,554	1,593	15,217
cz. 85 (WIORiN)	-	2,431	2,217	2,270	2,325	2,382	2,441	2,501	2,563	2,626	2,690	24,447
cz. 32 (GIORiN)	-	0,162	0,148	0,152	0,156	0,160	0,163	0,167	0,172	0,176	0,180	1,636
JST	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,000
pozostałe jednostki (oddzielnie)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,000
Saldo ogółem	-	-8,504	-7,104	-7,270	-7,448	-7,630	-7,817	8,394	-8,214	8,416	-8,622	-79,420
budżet państwa	-	-9,014	-7,626	-7,805	-7,996	-8,193	-8,394	8,984	-8,820	9,036	-9,258	85,126
cz. 41 (GDOŚ/RDOŚ)	-	-5,850	-5,274	-5,398	-5,530	-5,666	-5,806	5,948	-6,094	6,244	-6,398	58,208
cz. 51 (GIOŚ)	-	-1,521	-0,959	-0,982	-1,006	-1,031	-1,057	1,469	-1,119	1,146	-1,175	11,464
cz. 85 (WIORiN)	-	-1,538	-1,301	-1,331	-1,364	-1,397	-1,431	1,466	-1,501	1,538	-1,575	14,441
cz. 32 (GIORiN)	-	-0,106	-0,091	-0,093	-0,096	-0,098	-0,100	0,103	-0,105	0,108	-0,110	-1,010
JST	-	0,510	0,522	0,535	0,548	0,562	0,576	0,591	0,605	0,620	0,636	5,706
pozostałe jednostki (oddzielnie)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,000

Źródła finansowania

Planowane koszty będą pokrywane w ramach podniesienia limitu wydatków odpowiednich części budżetu państwa:

32 – której dysponentem jest Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi;

41, 51 – których dysponentem jest Minister Klimatu i Środowiska;

85 – której dysponentem są wojewodowie.

Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń

Rok 2026 został oznaczony jako rok „0”, natomiast rok 2036 został oznaczony jako rok „10”. Kolumna „łącznie” prezentuje wydatki w perspektywie 10-letniej.

ZASADY FUNKCJONOWANIA I TWORZENIA FORM OCHRONY PRZYRODY

Projekt ustawy nakłada dodatkowe obowiązki na Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska oraz regionalnych dyrektorów ochrony środowiska. Wydatki zostały oszacowane w oparciu o dotychczasowe doświadczenie i wiedzę w zakresie kosztów osobowych oraz biorąc pod uwagę zakres i przypuszczalną specyfikę nałożonych zadań na ww. organy.

Wyznaczanie i planowanie ochrony obszarów Natura 2000

W procesie wyznaczania obszarów Natura 2000 nastąpi zmiana kompetencji – dotychczasowe obowiązki w tym zakresie przejdą z poziomu centralnego na poziom regionalnych dyrekcji ochrony środowiska. Po stronie pracowników RDOŚ będzie przygotowywanie projektów zarządzeń wyznaczających obszary Natura 2000, w tym opracowanie celów ochrony dla poszczególnych obszarów Natura 2000, a także

przeprowadzenie całego procesu legislacyjnego, w tym uzyskanie uzgodnień z Generalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska.

Dodatkowo w związku ze zmianami w systemie planowania ochrony obszarów Natura 2000 (brak możliwości uwzględnienia zakresu planu zadań ochronnych w planach urządzania lasów, opracowanie PZO dla obszarów morskich) zwiększy się liczba dokumentów planistycznych opracowywanych przez RDOŚ. Jednocześnie m.in. w związku z rosnącymi wymaganiami co do zawartości tych dokumentów ze strony KE, a także koniecznością wdrażania przez instrumenty odnoszące się do obszarów Natura 2000 wymogów wynikających z przyjętego w 2024 r. rozporządzenia unijnego w sprawie odbudowy zasobów przyrodniczych konieczne będzie zaktualizowanie także przyjętych planów zadań ochronnych. Tym samym po stronie pracowników RDOŚ będzie przygotowanie większej liczby projektów planów zadań ochronnych, co wiąże się ze zlecaniem dokumentacji planistycznej i jej odbieraniem, opracowywaniem tekstu projektu, a także prowadzeniem konsultacji społecznych i rozpatrywaniem uwag.

Wobec powyższego w okresie najbliższych 5 lat konieczne będzie wydanie ponad 1000 zarządzeń wyznaczających obszary Natura 2000 wraz z opracowaniem szczegółowych celów ochrony dla tych obszarów oraz przyjęcie około 500 planów zadań ochronnych dla tych obszarów. W skali roku oznacza to co najmniej od 10 do 20 zarządzeń wyznaczających i od 10 do 20 planów zadań ochronnych (nowych albo aktualizacji) w poszczególnych RDOŚ. Z dotychczasowych doświadczeń związanych z opracowywaniem aktów wyznaczających oraz opracowywaniem celów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów należy przyjąć, że czas realizacji jednego zarządzenia wyznaczającego to co najmniej 10 dni roboczych, a zarządzenia w sprawie planu zadań ochronnych co najmniej 20 dni roboczych. Tym samym realizacja ww. zadań w RDOŚ zajmie od 300 do 600 dni roboczych.

Realizacja ww. zadań będzie zatem wymagała zatrudnienia przynajmniej **24 dodatkowych pracowników – w RDOŚ** (uwzględniając po dwa etaty w RDOŚ w Lublinie, Gdańsku, Wrocławiu, Szczecinie, Krakowie, Gorzowie Wielkopolskim, Olsztynie i Rzeszowie oraz po jednym etacie w pozostałych RDOŚ), z uwzględnieniem kosztów wyposażenia stanowisk pracy w pierwszym roku.

Konieczność zapewnienia większej liczby etatów dla niektórych RDOŚ wynika z dwóch czynników. Pierwszym z nich jest powierzchnia obszarów Natura 2000, a drugim liczba obszarów Natura 2000 w danym województwie. Na podstawie analizy procedowanych spraw i ich zakresu można w przybliżeniu założyć, że to właśnie województwa obsługiwane przez wyżej wskazane dyrekcje regionalne będą posiadały największy wzrost obowiązków przy realizacji przedmiotowych zadań.

Po stronie GDOŚ w związku z nowelizacją przepisów nie przewiduje się konieczności wprowadzenia zmian w zatrudnieniu, ponieważ z jednej strony GDOŚ nie będzie już współpracował przy wyznaczaniu obszarów przez ministra właściwego do spraw środowiska (do tej pory za merytoryczne opracowanie projektu odpowiadał GDOŚ), niemniej z drugiej strony na GDOŚ zostanie nałożony obowiązek uzgadniania projektów zarządzeń RDOŚ.

Odpowiedzialność za naruszenie zakazów odnoszących się do form ochrony przyrody.

Wprowadzenie możliwości prowadzenia postępowań w przypadkach naruszenia zakazów obowiązujących w formach ochrony przyrody oznacza konieczność prowadzenia postępowań administracyjnych w tych sprawach. Szacuje się, że w każdym województwie będzie to co najmniej kilkanaście postępowań rocznie (na potrzeby przedstawionych poniżej wyliczeń przyjęto liczbę 15-20 postępowań). Biorąc pod uwagę czas realizacji analogicznych zadań, tj. postępowań prowadzonych w oparciu o ustawę o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (średni czas ok 20 dni) czy postępowań w oparciu o art. 37 ustawy o ochronie przyrody (średni czas ok 14 dni), należy przyjąć, że czas realizacji jednego postępowania będzie wynosił ok 10 dni (z uwagi na to, że postępowania te będą miały nieco prostszy charakter). Tym samym w każdym z RDOŚ zadanie to zajmie ok 150-200 dni roboczych. Wprowadzenie nowego instrumentu może zmniejszyć liczbę postępowań

w innych trybach, niemniej zmniejszenie liczby postępowań będzie dotyczyć bardzo niewielkiego odsetka spraw (np. gdy działanie powodujące szkodę w środowisku było jednocześnie działaniem naruszającym zakazy odnoszące się do form ochrony przyrody) i nadal będą one wymagały formalnego zakończenia (w przypadku zgłoszeń o wszczęcie postępowania na podstawie zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie, nawet w przypadku wszczęcia postępowania w nowym trybie, który daje możliwość prostszego załatwienia sprawy, konieczne będzie także zakończenie formalne sprawy ze zgłoszenia w trybie ustawy zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie). Tym samym nadal szacuje się, że konieczne będzie zapewnienie zwiększenia zatrudnienia o **16 dodatkowych pracowników w RDOŚ dla spraw w I instancji oraz 2 pracowników w GDOŚ** do rozpatrywania spraw w II instancji. W kalkulacjach należy uwzględnić ponadto koszty wyposażenia stanowisk pracy w pierwszym roku.

Dla skutecznej realizacji nowych zadań w zakresie zasad ochrony przyrody konieczne będzie zatrudnienie dodatkowych czterdziestu dwóch (42) osób (2 osoby w GDOŚ i 40 osób w RDOŚ).

Jednocześnie należy wskazać, że zmiana brzmienia przepisu dotyczącego odpowiedzialności Skarbu Państwa za szkody wyrządzone przez 5 gatunków objętych ochroną gatunkową, przez usunięcie zamkniętego katalogu rodzaju szkód, nie spowoduje istotnej reakcji behawioralnej, gdyż jest tylko zmianą redakcyjną. Odszkodowania za szkody wyrządzone w każdym rodzaju mienia są już obecnie wypłacane i przewiduje się, że ich wysokość będzie kształtować się na podobnym poziomie jak w latach poprzednich.

Z kolei umożliwienie tworzenia w parkach krajobrazowych i obszarach chronionego krajobrazu stref ochrony przyrody nie będzie miało skutków finansowych w postaci wyższej subwencji ekologicznej z budżetu państwa, ponieważ zgodnie z obecnym brzmieniem art 29 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, w przypadku parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu zwiększona waga brana pod uwagę przy obliczaniu przeliczeniowej powierzchni obszarów prawnie chronionych dotyczy jedynie stref ochrony krajobrazu a nie nowego instrumentu, jakim są strefy ochrony przyrody. Projekt nie przewiduje zmian w art. 29 ww. ustawy. Wobec powyższego przedmiotowa zmiana w ustawie o ochronie przyrody nie zwiększy potrzeb ekologicznych i nie wpłynie na wielkość subwencji ekologicznej z budżetu państwa.

PARKI NARODOWE

W zakresie parków narodowych projektowane zmiany nie będą wpływały na budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego.

MONITORING PRZYRODNICZY I SPRAWOZDAWCZOŚĆ

Nowelizacja ustawy o ochronie przyrody nałoży na GIOŚ dodatkowe obowiązki wynikające ze wskazania GIOŚ jako organu koordynującego i składającego sprawozdanie z art. 12 dyrektywy ptasiej i art. 17 dyrektywy siedliskowej GIOŚ. Realizacja ww. zadania jest dodatkowo utrudniona z uwagi na rozproszenie i niekompatybilność danych wymaganych w sprawozdaniu, gromadzonych przez różne podmioty gromadzące dane niezbędne do rzetelnego opracowania ww. sprawozdań.

Ponadto nowelizacja ustawy o ochronie przyrody nałoży na GIOŚ zobowiązanie do udostępnienia raportowanych (na podstawie art. 12 i 17) zbiorów danych (zarówno zbiorów bieżących oraz historycznych) zgodnie z dyrektywą INSPIRE, a także z rozporządzeniem 2023/138.

Zakładane koszty nowelizacji obejmują koszty związane:

- z harmonizacją zbiorów danych i utworzeniem usług pobierania i przeglądania do zharmonizowanych zbiorów danych składanych na podstawie art. 12 dyrektywy ptasiej i art. 17 dyrektywy siedliskowej,

- ze stworzeniem API do danych raportowanych na podstawie art. 12 dyrektywy ptasiej i art. 17 dyrektywy siedliskowej wraz z możliwością zbiorczego pobierania danych oraz związane z utrzymaniem ww. usług,
- z przygotowaniem i utrzymaniem bazy danych dla potrzeb harmonizacji oraz API oraz publikacją zbiorów danych.

Realizacja zadań GIOŚ w zakresie dotyczącym opracowania raportu z art. 12 dyrektywy ptasiej i trzech raportów z art. 17 dyrektywy siedliskowej (w zakresie art. 17 opracowywane są trzy odrębne sprawozdania obejmujące gatunki roślin, gatunki zwierząt (inne niż ptaki) oraz siedliska przyrodnicze) **zajmie łącznie ok. 800-1000 dni roboczych. Stąd też dla skutecznej realizacji nowych zadań konieczne będzie zatrudnienie czterech (4) osób w GIOŚ odpowiedzialnych za sprawozdawczość z dyrektyw przyrodniczych.** Proces opracowania sprawozdań obejmuje pozyskiwanie i harmonizację danych pochodzących m.in. z Państwowego Monitoringu Środowiska oraz od podmiotów takich jak: Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Dyrekcja Generalna Lasów Państwowych, parki narodowe, urzędy morskie czy Ministerstwo Klimatu i Środowiska. W ramach nadzoru nad opracowywaniem raportów przez podmioty zewnętrzne konieczne jest bieżące monitorowanie postępów prac, organizacja spotkań konsultacyjnych oraz weryfikacja poprawności opracowanych sprawozdań aż do ich akceptacji przez resort klimatu i środowiska. Prace związane z opracowaniem sprawozdań wymagają również uczestnictwa w dedykowanych grupach roboczych Komisji Europejskiej, weryfikację i opracowywanie dokumentów technicznych związanych ze sprawozdawczością oraz testowanie nowych narzędzi do raportowania. Każdy cykl raportowania wiąże się także z przetworzeniem danych do wymaganego formatu oraz ich walidacją w systemie obowiązującym w danym cyklu raportowym, co stanowi kluczowy element zapewnienia zgodności z wymaganiami KE. Szczegółowy opis zadań przedstawiono w załączniku nr 2 do OSR. **Pracochłonność ww. zadań została oszacowana na zasadzie analogii do innych prac prowadzonych w GIOŚ, w tym do zadań związanych z realizowaniem monitoringu gatunków i siedlisk przyrodniczych oraz do zadań, związanych ze sprawozdawczością do Komisji Europejskiej, realizowaną dotychczas przez GIOŚ np. wynikającą z dyrektyw powietrznych, czy wodnych.**

Realizacja prac GIOŚ w zakresie dot. harmonizacji i udostępniania danych pochodzących z raportowania z art. 12 i art. 17 zajmie ok. 400-500 dni roboczych. Stąd też dla skutecznej realizacji nowych zadań konieczne będzie zatrudnienie dwóch (2) osób w GIOŚ odpowiedzialnych za harmonizację i udostępnianie danych powstałych w związku ze sprawozdawczością z dyrektyw przyrodniczych. Sprawozdania z dyrektywy siedliskowej i dyrektywy ptasiej podlegają obowiązkowi harmonizacji zgodnie z wymaganiami dyrektywy INSPIRE oraz udostępnianiu przez API (interfejs programistyczny aplikacji) i do zbiorczego pobrania zgodnie z rozporządzeniem wykonawczym KE 2023/138. Pracownicy zajmujący się ww. zadaniami będą m.in. uczestniczyć w pracach związanych z dostosowaniem danych raportowych na podstawie dyrektyw przyrodniczych do wymagań dyrektywy INSPIRE oraz w pracach związanych z udostępnianiem ww. raportowanych danych m.in. przez API. Pracownicy będą również uczestniczyć w pracach związanych z zapewnieniem interoperacyjności infrastruktury informacji przestrzennej GIOŚ INSPIRE, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa europejskiego i krajowego. Ich zadaniem będzie również przygotowanie i weryfikacja metadanych, publikacja i aktualizacja zbiorów danych oraz monitorowanie wymagań technicznych i standardów KE w zakresie dyrektywy INSPIRE i dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1024 z dnia 20 czerwca 2019 r. w sprawie otwartych danych i ponownego wykorzystywania informacji sektora publicznego w kontekście danych raportowanych w ramach dyrektyw przyrodniczych. Szczegółowy opis zadań przedstawiono w załączniku nr 2 do OSR. **Pracochłonność ww. prac została oszacowana na zasadzie analogii do innych prac prowadzonych w GIOŚ m.in. do zadań wynikających z obowiązku harmonizacji zgodnie z INSPIRE danych**

powstałych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska oraz z doświadczeń GIOŚ w utworzeniu i utrzymaniu API portalu „Jakość Powietrza”.

W związku z powyższym na potrzeby realizacji zadań związanych z koordynacją i opracowaniem sprawozdań z art. 12 dyrektywy ptasiej i art. 17 dyrektywy siedliskowej przewidziano dodatkowe 6 etatów dla GIOŚ (z uwzględnieniem kosztów wyposażenia stanowisk pracy w pierwszym roku).

CITES

Przewidziano dodatkowy etat w GIORiN i każdej WIORiN (z uwzględnieniem kosztów wyposażenia stanowisk pracy w pierwszym roku) na potrzeby sporządzania opinii w zakresie pochodzenia roślin z uprawy. Łącznie 17 etatów.

Przedstawione zapotrzebowanie finansowe, w zakresie etatów dla WIORiN zostało przyjęte w oparciu o szacunkowe dane dotyczące stopnia obciążenia pracą na stanowisku zajmującym się weryfikacją pochodzenia roślin gatunków CITES z uprawy. Praca związana z tymi zadaniami będzie dotyczyć rozpatrywania wniosków o wydanie opinii, jak również pełnienia funkcji konsultacyjnej dotyczącej pochodzenia roślin z uprawy: zapytania obywateli, służb egzekwujących przepisy CITES (czy dokumentacja pochodzenia np. storczyków, kaktusów w kwaciarniach – świadczy w sposób wystarczający o pochodzeniu roślin z uprawy). Projektowany przepis przewiduje możliwość wnioskowania o wydanie opinii dot. potwierdzenia pochodzenia roślin z uprawy, celem np. eksportu poza Unię Europejską. Obsługa wniosku wymaga analizy materiału dowodowego oraz w uzasadnionych przypadkach również kontroli na miejscu deklarowanej uprawy, przeprowadzenia ewentualnych konsultacji z organem naukowym CITES, Ministerstwem Klimatu i Środowiska, służbami egzekwującymi przepisy CITES.

Liczbę wniosków można oszacować na ok. 10 na miesiąc na WIORiN, bazując na liczbie zapytań dot. wywozu i sprzedaży gatunków CITES otrzymywanych przez Ministerstwo Klimatu i Środowiska. Czasochłonność rozpatrywania wniosków szacowana jest podobnie jak wniosków o wydanie dokumentów CITES: 5-10 godzin na wniosek. Znaczną część pracy stanowić będzie pełnienie roli punktu konsultacyjnego dot. legalności pochodzenia roślin z uprawy: zapytania telefoniczne, mailowe i pisemne ze strony Policji, innych służb, obywateli. Na takie bieżące konsultacje, bazując na liczbie zapytań dot. gatunków roślin CITES wpływających do Ministerstwa Klimatu i Środowiska, analizie rynku gatunków CITES w handlu (storczyki, kaktusy), przeznaczyć należy 10-15 godzin tygodniowo. Praca na stanowisku zajmującym się ww. kwestiami będzie również związana z własną analizą rynku roślin CITES na obszarze województwa.

Jeden etat dla GIORiN (1) jest przewidziany dla realizacji zadań w zakresie koordynacji działań Wojewódzkich Inspektoratów Ochrony Roślin i Nasiennictwa oraz pełnienia funkcji konsultacyjnych dla WIORiN, zapytań obywateli, służb egzekwujących przepisy CITES, organu naukowego CITES, Ministerstwa Klimatu i Środowiska.

Jednocześnie nie przewiduje się konieczności zabezpieczenia dodatkowych etatów na potrzeby realizacji dodatkowych zadań przypisanych RDOŚ w obszarze kontroli.

Doprecyzowania dotyczące dokumentowania legalności pochodzenia zwierząt przez Powiatowego Lekarza Weterynarii nie niosą za sobą nowych obowiązków, nie wymagają tym samym zaangażowania środków finansowych.

Podsumowując kwestie dotyczące efektywności funkcjonowania przepisów w zakresie CITES, i kosztów oraz korzyści wprowadzanych zmian: zwiększenie efektywności w obszarze CITES odnosi się przede wszystkim do skierowania uwagi instytucji i służb na te aspekty działań z udziałem okazów gatunków CITES, które faktycznie przyczyniają się do zwalczania przestępczości, nielegalnego handlu okazami CITES. W tym celu m.in. wprowadzono kompetencje kontrolne dla RDOŚ. Skutkiem tego będzie zwiększenie pewności na temat legalności okazów CITES w Polsce, przez możliwość podejmowania działań w sytuacjach wątpliwości odnośnie legalności pochodzenia okazów, ale niekoniecznie w przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa, kiedy to działania

podejmuje Policja. Będzie to realizowane w ograniczonej liczbie przypadków, bez znacznego obciążenia. Jednocześnie, w przypadku rejestracji, w efekcie analizy listy gatunków CITES, których żywe okazy podlegają rejestracji, zidentyfikowano te, w przypadku których w zasadzie brak jest ryzyka nielegalnego pochodzenia (rozwinęte hodowle UE, brak przemytów, brak potencjalnych korzyści z przemytu). W tych przypadkach, obowiązek rejestracji, który i tak jest wymogiem dodatkowym do wymogów UE dot. dokumentowania pochodzenia okazów CITES na potrzeby podejmowania działań komercyjnych – może zostać wycofany. Należy wziąć także pod uwagę, że na każdej kolejnej Konferencji Stron CITES (co ok. dwa i pół roku), załączniki CITES zmieniają się, zwykle przez dodawanie nowych gatunków do załączników I i II CITES, więc z tego powodu również liczba rejestracji żywych ssaków, ptaków, gadów i płazów zwiększa się sukcesywnie. Rezygnacja z rejestracji wszystkich bez wyjątku żywych okazów gatunków z Aneksów A i B przepisów UE w zakresie CITES powinna stanowić przynajmniej zrównoważenie rosnącej liczby gatunków w tych Aneksach. W zakresie potwierdzania pochodzenia zwierząt z hodowli zmiany są jedynie doprecyzowujące, mające na celu lepszą kontrolę rynku i większą pewność powiatowych lekarzy weterynarii w zakresie podejmowanych działań. **Jedynie działania GIORiN i WIORiN będą związane z dodatkowymi kosztami w postaci łącznie 17 nowych etatów.**

W związku z wprowadzaną rejestracją podmiotów upoważnionych do pozyskiwania, przetwarzania, pakowania lub przepakowywania kawioru (tzw. „zakładów kawiorowych”), projekt ustawy przewiduje włączenie w ustawie z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej nowej opłaty skarbowej od wpisu do rejestru „zakładów kawiorowych”, w wysokości 500 zł. Wpływ projektowanego przepisu na sektor finansów publicznych będzie miał charakter marginalny. Na dzień sporządzania analizy tego wpływu, liczba podmiotów aktywnie prowadzących działalność w zakresie pozyskiwania, przetwarzania, pakowania lub przepakowywania kawioru (włączając w to gospodarstwa rybne utrzymujące ryby jesiotrowate *Acipenseriformes* spp. na potrzeby pozyskania ikry do dalszej produkcji) wynosi 7 (zakłady działające w przeszłości, aktualnie nieaktywne szacujemy na poziomie 3 podmiotów). Uwzględniając powyższe możemy przyjąć, że jednorazowy wpływ z opłaty skarbowej pobieranej przy wpisie do rejestru „zakładów kawiorowych”, na sektor finansów publicznych, wyniesie około 5 tys. zł. Ze względu na bardzo specjalistyczny charakter omawianej działalności gospodarczej nie jest spodziewany znaczny wzrost liczby „zakładów kawiorowych” w Polsce.

Spodziewane **zmniejszenie liczby rejestracji zwierząt** (art. 64 ustawy o ochronie przyrody), i wpływ na dochody z opłat skarbowych są trudne do oszacowania. Zmiana ustawowa zakłada możliwość wyłączenia gatunków z rejestracji, każdorazowo przy wydaniu rozporządzenia z aktualną listą gatunków – wpływ będzie inny. Nie ma centralnego rejestru zarejestrowanych okazów CITES, nie ma więc wiedzy o tym, ile osobników takich gatunków jest co roku rejestrowana. Należy wziąć także pod uwagę, że na każdej kolejnej Konferencji Stron CITES (co ok. dwa i pół roku), załączniki CITES zmieniają się, zwykle przez dodawanie nowych gatunków do załączników I i II CITES, więc z tego powodu również liczba rejestracji żywych ssaków, ptaków, gadów i płazów zwiększa się sukcesywnie. Rośnie również świadomość społeczna w zakresie rejestracji. Rezygnacja z rejestracji wszystkich bez wyjątku żywych okazów gatunków z Aneksów A i B przepisów UE w zakresie CITES powinna stanowić przynajmniej zrównoważenie rosnącej liczby rejestrowanych okazów oraz rejestracji okazów przedkonwencyjnych na podstawie projektowanego art. 61b, nie będzie stanowić znacznego zmniejszenia liczby rejestracji w poszczególnych latach, a co za tym idzie: dochodów z opłat skarbowych.

Biorąc powyższe pod uwagę, zarówno kwestie dot. rejestracji zakładów kawiorowych jak i zmiany dot. rejestracji zwierząt CITES, nie spowodują znacznych, możliwych do wykazania zmian rocznych dochodów budżetu państwa w zakresie opłaty skarbowej.

Do obliczenia kosztów osobowych dla poszczególnych instytucji przyjęto aktualne dane na temat uśrednionego wynagrodzenia w tych instytucjach lub aktualnych kwot bazowych wraz

	<p>ze stosowanymi mnożnikami właściwymi dla danej grupy stanowisk zgodnie z załącznikiem 1. W kolejnych latach przyjęto wzrost wydatków obliczony w oparciu o wytyczne Ministra Finansów dotyczące stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw (zgodnie z aktualizacją z lipca 2025 r.). Odpowiednio dla wydatków osobowych przyjęto iloczyn średniorocznej dynamiki cen towarów i usług konsumpcyjnych i dynamiki realnej wynagrodzenia brutto w gospodarce narodowej /100, natomiast dla pozostałych kosztów przyjęto jedynie wskaźnik CPI.</p> <p>Informacja nt. przyjętych w kalkulacjach założeń oraz szczegółowe wyliczenia zostały umieszczone w załączniku nr 1 do OSR.</p> <p>Załącznik nr 2 do OSR zawiera wykaz obowiązków oraz zadań wynikających z wdrożenia przepisów ujętych w projekcie ustaw.</p>
--	--

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

Skutki							
Czas w latach od wejścia w życie zmian	2026 r.	2027 r.	2028 r.	2029 r.	2031 r.	2036 r.	2026 - 2036 (Łącznie)
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z 2025 r.)	0	1	2	3	5	10	(0 - 10)
duże przedsiębiorstwa	-	-	-	-	-	-	-
sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	-	-	-	-	-	-	-
rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	-	6,22	6,38	6,53	6,86	7,76	69,67
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa	Bez wpływu					
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	Bez wpływu					
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	Bez wpływu					
Niemierzalne	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	Projekt ustawy nie będzie miał istotnego wpływu na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców, na rodzinę, obywateli ani gospodarstwa domowe.					
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	Z punktu widzenia przedsiębiorców największe znaczenie będą miały zmiany dotyczące wyznaczania i planowania ochrony obszarów Natura 2000, dzięki wprowadzeniu mechanizmu 1 obszar - 1 plan, co wyeliminuje wątpliwości i niejasności w odniesieniu do celów i przedmiotów ochrony ww. obszaru Natura 2000, utrudniających w tej chwili inwestorom przygotowanie dokumentacji w procedurach ocen oddziaływania na środowisko. Efektem wprowadzenia regulacji będzie uproszczenie procesu opracowania dokumentacji i uzyskiwania odpowiednich decyzji w procesie inwestycyjnym.					

		<p>Nieznacznym wpływem będzie można zaobserwować w związku z wprowadzeniem możliwości organizowania przetargów ograniczonych na rozporządzenie nieruchomościami parków narodowych. Przewiduje się, że będzie to miało pozytywny wpływ na podmioty prowadzące na obszarach parków narodowych działania związane z realizacją programów rolno-środowiskowych.</p> <p>W kontekście wpływu na obywateli można jedynie wskazać, że osoby posiadające ulgi z tytułu opłat za udostępnianie parku narodowego do celów turystycznych i rekreacyjnych będą miały obowiązek posiadania dokumentu uprawniającego do tej ulgi i okazywania go w czasie kontroli.</p> <p>Proponowane zmiany nie nakładają na przedsiębiorców dodatkowych obowiązków. W obszarze regulacji CITES zapewnią przejrzyste ramy prawne w zakresie prowadzenia działalności dotyczącej obrotu kawiolem, m.in. przez zdefiniowanie warunków rejestracji „zakładów kawiorowych” oraz wprowadzenie szczegółowych warunków znakowania kawioru. Zapewni to sprawniejsze funkcjonowanie tych przedsiębiorców jak również efektywniejszą kontrolę obrotu kawiolem w Polsce (prowadzoną przez Służbę Celno-Skarbową i Policję) i wpisze się w działania zmierzające do ograniczania nielegalnego handlu okazami roślin i zwierząt gatunków zagrożonych wyginięciem.</p>
--	--	---

Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	-
--	---

8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu

nie dotyczy

Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).

- tak
 nie
 nie dotyczy

- zmniejszenie liczby dokumentów
 zmniejszenie liczby procedur
 skrócenie czasu na załatwienie sprawy
 inne:

- zwiększenie liczby dokumentów
 zwiększenie liczby procedur
 wydłużenie czasu na załatwienie sprawy
 inne:

Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektroniczności.

- tak
 nie
 nie dotyczy

Komentarz:

Projektowana regulacja nie wpłynie istotnie na zmiany obciążeń regulacyjnych, w szczególności na zwiększenie obciążeń dla obywateli.

W przypadku zmian dotyczących obszarów chronionego krajobrazu proponowane regulacje przewidują wprawdzie możliwość tworzenia planów ochrony dla obszarów chronionego krajobrazu, ale w przypadku przyjęcia planu ochrony dla danego obszaru samorząd wojewódzki będzie zwolniony z konieczności wydania na podstawie art. 23a uchwały w sprawie stref ochrony krajobrazu wynikających z audytu krajobrazowego. Należy przy tym wskazać, że

zakres obu dokumentów jest zbliżony, więc zasadniczo nie wpłynie to istotnie na wzrost obciążenia samorządu wojewódzkiego, a tym bardziej nie wpłynie to na zmianę obciążeń regulacyjnych.

W zakresie regulacji dotyczących sprawowania nadzoru nad obszarami chronionymi zwrócić należy uwagę na zwiększenie obciążenia regionalnych dyrektorów ochrony środowiska, na których scedowane zostaną dotychczasowe zadania dyrektorów urzędów morskich w zakresie nadzoru nad obszarami sieci Natura 2000 na obszarach morskich.

Wyłączenie wybranych gatunków CITES z obowiązku rejestracji wpłynie na zmniejszenie liczby dokumentów i procedur.

Zwiększenie liczby procedur dotyczyło będzie:

- wprowadzenia dodatkowego obowiązku związanego z poświadczaniem kopii dokumentów dotyczących legalności pochodzenia okazów CITES przez notariuszy;
- prowadzenia kontroli CITES przez RDOŚ;
- potwierdzania legalności pochodzenia okazów roślin przez WIORiN.

9. Wpływ na rynek pracy

Projektowane regulacje nie będą miały wpływu na rynek pracy.

10. Wpływ na pozostałe obszary

środowisko naturalne
 sytuacja i rozwój regionalny
 sądy powszechne, administracyjne lub wojskowe

demografia
 mienie państwowe
 inne: -

informatyzacja
 zdrowie

Omówienie wpływu

ZASADY FUNKCJONOWANIA I TWORZENIA FORM OCHRONY PRZYRODY

Celem regulacji w tym obszarze jest zaktualizowanie i doprecyzowanie przepisów dotyczących zarządzania ochroną przyrody w Polsce. Wejście w życie zmian usprawni działania organów ochrony przyrody w tym zakresie i wzmocni narzędzia ochrony środowiska, w tym przeciwdziałanie naruszeniom zakazów obowiązujących w odniesieniu do form ochrony przyrody. Tym samym zmiany przyczynią się do lepszej ochrony środowiska naturalnego oraz realizacji zobowiązań w tym zakresie wynikających z prawa unijnego.

PARKI NARODOWE

Parki narodowe, oprócz podstawowej działalności polegającej na ochronie przyrody, realizują także zadania w zakresie nauki i edukacji przyrodniczej oraz udostępniają zasoby przyrodnicze i kulturowe znajdujące się na ich terenie. Zachowanie w dobrym stanie zasobów przyrodniczych, jak również ich udostępnianie stanowią o atrakcyjności turystycznej regionu, co jest jednym z czynników rozwoju regionalnego. Promocja regionu, w którym znajduje się park narodowy przyczynia się do rozwoju usług turystycznych, co przekłada się na rozwój regionu.

Zmiany regulacji w zakresie rozporządzania przez parki narodowe nieruchomościami w zakresie wprowadzenia możliwości organizacji przetargu ograniczonego powinny przyczynić się do wsparcia rolników gospodarujących w otoczeniu parków narodowych i tym samym rozwoju regionów rolniczych. Będzie to miało także pozytywny wpływ na środowisko naturalne, gdyż część zabiegów ochronnych dotyczy działań w ekosystemach nieleśnych, które muszą być wykonane w ściśle określonym czasie bądź w ściśle określony sposób. Dzierżawy takich nieruchomości przez miejscowych rolników pozwolą (niekiedy wręcz zagwarantują) wykonanie działań ochronnych właśnie w sposób wskazany powyżej.

Projektowana regulacja, porządkując przepisy dotyczące funkcjonowania parków narodowych jako form ochrony przyrody (uporządkowanie zakazów obowiązujących na ich obszarze, sposobów udostępniania obszaru parku oraz realizacji działań ochronnych, a także zmiana w zakresie celu tworzenia parku narodowego), wpłynie pozytywnie na środowisko naturalne, bowiem pozwoli zachować cenne zasoby przyrodnicze (w tym funkcjonowanie naturalnych procesów przyrodniczych) bądź poprawić ich stan.

MONITORING PRZYRODNICZY I SPRAWOZDAWCZOŚĆ

Wprowadzenie nowych regulacji w tym obszarze usprawni monitoring przyrodniczy i sprawozdawczość w tym obszarze.

CITES

Projektowane zmiany przepisów w zakresie CITES przyczynią się do zwiększenia poziomu ochrony gatunków zagrożonych wyginięciem podlegających presji ze strony międzynarodowego handlu. Działania służb egzekwujących przepisy i instytucji kontrolujących będą w sposób skuteczniejszy przyczyniać się do minimalizacji nielegalnych działań z udziałem zagrożonych gatunków.

11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego

Planuje się, że ustawa wejdzie w życie z dniem 1 stycznia 2027 r., z wyłączeniem części przepisów, które wejdą w życie odpowiednio z dniem 1 lipca 2027 r. lub po upływie 24 miesięcy od dnia ogłoszenia ustawy.

12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?

Ocena wielkości rzeczywistych korzyści związanych z wejściem w życie regulacji będzie możliwa po około 5 latach od wejścia w życie nowelizacji ustawy. W tym czasie będzie można ocenić, czy wprowadzone rozwiązania przyczyniły się zarówno do zwiększenia efektywności, skuteczności i sprawności działania w obszarach problematycznych, których dotyczy nowelizacja.

13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)

Załącznik nr 1 – założenia w zakresie kosztów projektowanej ustawy wraz ze szczegółowymi wyliczeniami

Załącznik nr 2 – wykaz obowiązków oraz zadań wynikających z wdrożenia przepisów ujętych w projekcie ustawy